

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊ก ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลจากสาร ทางราชการ และข้อมูลจากภายในหมู่บ้านตลอดจนเข้าศึกษาในพื้นที่บ้านแม่จ๊ก โดยการจำแนกแผนที่หมู่บ้านเข้าไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมายตลอดจนรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยในภาพรวมของการวิจัยครั้งนี้กล่าวถึงประเด็นสำคัญของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของบ้านแม่จ๊ก

ตอนที่ 2 สาเหตุและกระบวนการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊ก ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงเป็นอาชีพใหม่ของสตรีบ้านแม่จ๊ก

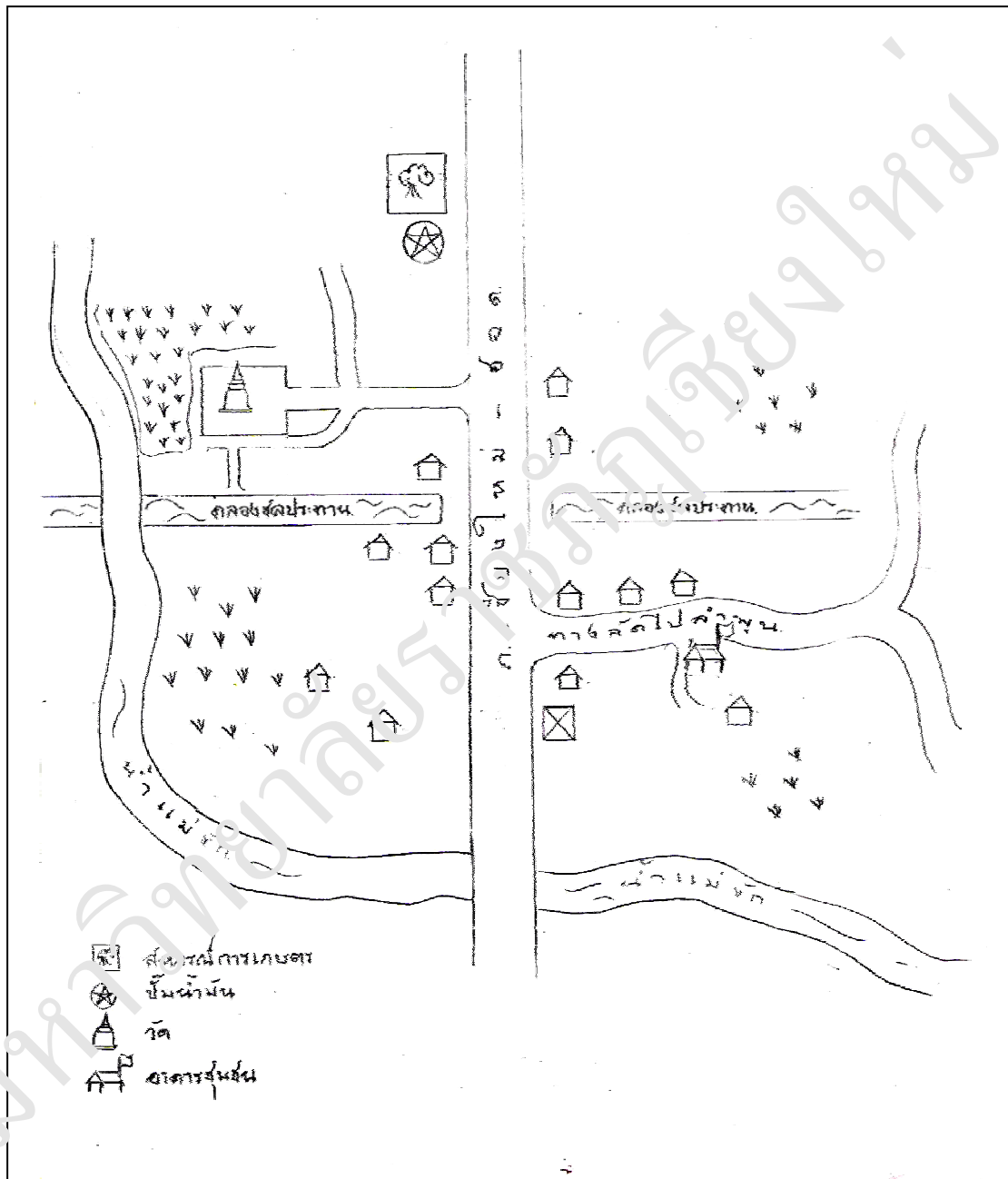
ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เจิดจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊ก ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทางด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 5 เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาโดยผู้วิจัยและชาวบ้านมีส่วนร่วม

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของบ้านแม่จ๊ก

บ้านแม่จ๊กตั้งอยู่ที่หมู่ 5 ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอหางดง 1.5 กิโลเมตร ซึ่งมีทิศเหนือติดต่อกับ บ้านทรายมูล หมู่ 4 ตำบลหางดง ทิศใต้ติดต่อกับ บ้านบวกห้า ตำบลหารแก้ว ทิศตะวันออกติดต่อกับ บ้านสันปูเลย ตำบลหนองแก้วและทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านป่าจี้ ตำบลน้ำแพร่ การเดินทางไปยังบ้านแม่จ๊กใช้ถนนสายเชียงใหม่-ฮอดจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ระยะทาง 15 กิโลเมตรถึงบ้านแม่จ๊ก โดยถนนสายนี้ผ่ากลางบ้านแม่จ๊กทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เรียกกันว่าบ้านแม่จ๊กทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกซึ่ง

ทางทิศตะวันออกมีจำนวนหลังคาเรือนมากกว่าทางทิศตะวันตกและสามารถเดินทางไปยังจังหวัด
ลำพูนได้

ภาพที่ 4.1 แผนที่แสดงที่ตั้งบ้านแม่จ๊ก หมู่ 5 ตำบลหางดง อำเภอสอง จังหวัด
เชียงใหม่

บ้านแม่จกตั้งมากกว่า 150 ปี โดยตั้งอยู่บริเวณใกล้กับลำน้ำแม่จกและก็เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านโดยสมัยก่อนพื้นที่ส่วนมากของหมู่บ้านเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวเนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม มีลำน้ำหลักไหลผ่านหมู่บ้านชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการยังชีพโดยสามารถพึ่งพาตนเองได้อยู่กันเป็นครอบครัวขยายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ในการยึดถือปฏิบัติโดยมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางเพื่อมาพบปะพูดคุยกันมีการร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมต่างๆ ตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น การลงแขกเพื่อดำนา เก็บข้าว ปลูกพืชต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านไปอยู่อาศัยเหลือพื้นที่เพาะปลูกเพียงเล็กน้อย

ภาพที่ 4.2 แสดงลำน้ำแม่จก

เมื่อเข้าไปถึงภายในหมู่บ้านลักษณะของบ้านในหมู่บ้านนี้ ตัวบ้านตั้งเรียงรายติดต่อกันเป็นแนวตามสองข้างถนน ส่วนใหญ่เป็นบ้านสองชั้น มีทั้งปูนและไม้ภายในบ้านตกแต่งแบบทันสมัยที่มีทั้งห้องนอนติดกับห้องน้ำและแยกห้องเป็นส่วน เช่น ห้องนอน ห้องรับแขก แต่ยังมีบางหลังยังเป็นบ้านแบบไทยโบราณที่มีลักษณะบ้านยกพื้นใต้ถุนสูงมีแคร่ไม้ไผ่ใต้ถุนบ้าน ตัวบ้านจะอยู่ชั้นบนมีบันไดขึ้นชั้นบนทางหน้าบ้าน ซึ่งชั้นบนจะเป็นห้องโถงใหญ่และมีห้องนอน 1-2 ห้องเท่านั้นส่วนด้านหลังจะเป็นส่วนของห้องครัวและห้องส้วมเล็กๆ อยู่ภายในบริเวณใกล้ตัวบ้าน บริเวณบ้านของชาวบ้านมักจะปลูกต้นไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง ลำไย และไม้ยืนต้นอื่นๆ โดยรอบๆ

บริเวณที่ดินของบ้าน ส่วนที่ดินใกล้ตัวบ้านจะปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ สะระแหน่ โหระพา กระเพรา ตามริมรั้วจะมีผักปึ้ง ผักตำลึง กระถินขึ้นอยู่โดยทั่วไปซึ่งปลูกสลับกับไม้ดอกสำหรับไว้ดูเล่นเพื่อความสวยงาม ชาวบ้านอาศัยพืชผักบริเวณรอบๆ ไร่เป็นอาหาร นอกจากนี้ก็มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ สุกร สุนัข และวัว

ภาพที่ 4.3 แสดง ลักษณะบ้านในหมู่บ้านแม่จ๊ก

ในข้อ ๒๕ จะพบเห็นผู้คนในหมู่บ้านที่เร่งรีบออกมาขึ้นรถรับจ้างเพื่อไปจับจ่ายสิ่งของที่ตลาดอำเภอหางดงและอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อนำกลับมาขายในหมู่บ้านมีทั้งการไปซื้อของชำ อาหารแห้ง อาหารสด พ่อรุ่งสาจะมีนักเรียนเดินทางมารวมกลุ่มกันบริเวณถนนเชียงใหม่-ฮอดที่ฝั่กลางหมู่บ้านเพื่อขึ้นรถรับจ้างที่จ้างเป็นรายเดือนจะส่งไปยังโรงเรียนต่างๆ ในตัวเมืองเชียงใหม่ เช่น โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ โรงเรียนมงฟอร์ต โรงเรียนนวมินทราชูทิศ โรงเรียนปิ่นสรอแอล เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวบ้านนิยมนำบุตรหลานไปเรียนหนังสือในตัวเมืองจำนวนมาก และมีรถยนต์บรรทุกผู้คนที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเช่นกัน ทั้งที่ไปรับจ้างเป็นกรรมกรก่อสร้าง ไปทำงานในโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทางการเกษตร ไปค้าขายส่วนตัวตลอดจนการออกไปรับจ้างอื่นๆ ผู้ที่ไม่ได้โดยสารรถยนต์รับจ้างก็จะขับขีรถจักรยานยนต์ส่วนตัวไปทำงานกันนอกหมู่บ้านด้วยเช่นกันเป็นการเดินทางอย่างเร่งรีบเพราะถูกบังคับด้วยกำหนดเวลาที่จำกัดของการไปโรงเรียนและเวลาทำงาน ส่วนผู้ที่ยังทำไร่ ทำนามีเพียงส่วนน้อย

ก็จะแบกจอบ แบกเสียมหรืออุปกรณ์ในการทำงานบ้างก็ขี่รถจักรยานนำอุปกรณ์ไปยังไร่นาเพื่อทำงานกันกลางทุ่งนา

บรรยากาศในตอนกลางวันก็จะเหลือแต่คนแก่อยู่ดูแลเด็กๆ ภายในบริเวณบ้านและผู้คนที่อยู่ตามร้านค้าเพื่อขายสินค้าของคนซึ่งในหมู่บ้านจะมีร้านค้า เช่น ร้านขายกล้วยเดี่ยว ขายขนมจีน ส้มตำ นับรวมแล้วประมาณ 19 แห่ง ตามบ้านช่องของชาวบ้านจะแลดูเงียบเหงาเพราะคนส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน

ในตอนเย็นผู้คนเริ่มทยอยกันกลับเข้ามาในหมู่บ้านเหมือนนกที่บินกลับรัง บรรยากาศเริ่มคลั่งผู้คนก็กลับบ้านก็หาซื้อสิ่งของและอาหารกลับเข้าบ้านเพื่อปรุงอาหารเย็นรับประทานกัน ภายในครอบครัวเริ่มมีการเปิดทีวี ดูข่าวคราวทางราชการ และเปิดวิทยุฟังเพลงบ้าง บ้าง ตลอดจนการรับฟังข่าวจากหอกระจายข่าวของเทศบาล แต่ละครอบครัวก็มีชีวิตชีวาขึ้นไปเงียบเหงาเหมือนเมื่อตอนกลางวัน ในยามค่ำคืนจะมีไฟฟ้าใช้กันครบทุกครอบครัว

สภาพทางด้านเศรษฐกิจและระบบผลิตของบ้านแม่จัน

ปัจจุบันได้จัดตั้งเป็นเทศบาลบ้านแม่จัน มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 346 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 916 คน ประชากรชาย 435 คน ประชากรหญิง 481 คน (ทะเบียนราษฎร ส.ค. 49) ในอดีตชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว หอม กระเทียม ถั่วเหลือง ลำไย เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพื้นที่ทำนาของชาวบ้านในหมู่บ้านกว่าร้อยละ 70 เป็นที่ดินของนายทุนหรือคนภายนอกหมู่บ้านคือครอบครอง ผู้ที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 30 เท่านั้น ประกอบกับการลงทุนในการทำเกษตรกรรมในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ โดยมีการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ทางการจัดไว้ หรือต้องหาซื้อเมล็ดพันธุ์จากทางเอกชน มีการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ยาฆ่าแมลง ระบบการจัดสรรน้ำแบบกระจายเหมือนฝาย โดยการแบ่งปันส่วนน้ำในแต่ละหมู่บ้านตามแบบในอดีตได้เปลี่ยนแปลงมีการใช้ระบบการชลประทานในการแบ่งปันน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกซึ่งไม่เพียงพอในกาเพาะปลูก ทำให้การผลิตไม่ดีเท่าที่ควรเกษตรกรรายจนเพราะผลผลิตตกต่ำผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอในการบริโภคแล้วยังต้องเป็นหนี้สินเพราะการกู้ยืมจากธนาคาร เอกชนและองค์กรของรัฐเพื่อลงทุนล่วงหน้าเมื่อไม่สามารถไถ่ถอนหนี้สินของตนได้ก็ต้องถูกยึดที่ดินทำกินหรือตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุน ทำให้เกษตรกรหมดกำลังใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักดั้งเดิมของตนต่อไปต้องเปลี่ยนแนวคิดหันออกไปประกอบอาชีพอื่นๆ แทน ประกอบกับการส่งเสริมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่หนึ่ง ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนานั้นการขยายตัวด้านสาธารณูปโภคต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ.2510 ถึง พ.ศ.2524 เน้นการขยายตัวทางด้านการเกษตร เริ่มปรับแผนพัฒนานั้นด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 จนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2544 ทำให้การค้าเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นสิ่งสาธารณูปโภคหลังไหลเข้าสู่หมู่บ้านมากยิ่งขึ้นมีทั้งรูปของถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนการสื่อสารต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว

ชาวบ้านเริ่มได้รับข่าวสารข้อมูลภายนอกหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีนายหน้าตัวแทนของบริษัท ห้างร้านต่างๆ ได้เข้าไปเสนอขายสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคใหม่ๆ ที่ทันสมัย ชาวบ้านที่เคยมีวิถีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายอาศัยธรรมชาติในการยังชีพโดยพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่เรียบง่ายที่เดิมตั้งแต่เดิมก็เริ่มเบี่ยงเบนความนึกคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในครอบครัว โดยเริ่มมีแนวคิดในการอยากทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีผู้มาเสนอขายให้เพื่อความความสะดวกสบายขึ้นกว่าเดิมทำให้ชาวบ้านตัดสินใจเลือกใช้เครื่องอุปโภคบริโภคในการอำนวยความสะดวกสบายแก่ครอบครัวโดยไม่มีการยับยั้งในความคิดว่าสิ่งนั้นๆ มีความจำเป็นต่อตน งบประมาณน้อยแค่ไหนคุ้มค่าหรือไม่ต่อทรัพย์สินที่ลงทุนซื้อสิ่งนั้นมา จะเห็นได้แทบทุกครัวเรือนจะมี โทรทัศน์ วิทยุ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า กระติกต้มน้ำไฟฟ้า เครื่องเสียง เครื่องเล่นวิดีโอ คอมพิวเตอร์ เครื่องซักผ้า เครื่องทำน้ำอุ่น โทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์มือถือ กล่าวได้ว่า ความสำเร็จในการบริโภคสินค้าและความทันสมัยได้เข้าไปครอบงำในบ้านแม่จกจนหมดสิ้นแล้ว เมื่อเกิดความนิยมในการบริโภคสินค้าและความทันสมัยเข้าไปครอบงำในบ้านแม่จก ชาวบ้านทุกคนต่างดิ้นรนขวนขวายในการแสวงหาเครื่องอุปโภคมาไว้ใช้ประจำตนเองและครอบครัว เป็นการเพิ่มความทันสมัย ความมีหน้าตา แสดงออกซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจของตน ผู้ที่ไม่ได้ มาจะหาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ด้วยตนเองก็ไปกู้ยืมเงินเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ เกิดการหนี้สินรุงรังสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและครอบครัว วิถีชีวิตของชาวบ้านแม่จกที่เคยอยู่อย่างเรียบง่ายเป็นปกติสุขเริ่มแปรเปลี่ยนเกิดการเห็นแก่ตัวนึกถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวม การร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้าน เกิดน้อยลง

ในการทำกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้านในอดีตมักจะผูกพันกับวิถีชีวิตการผลิตในหมู่บ้าน เช่น การลงแขกเพื่อทำการดำนา เกี่ยวข้าว ปลูกพืชและกิจกรรมทางศาสนาในเทศกาลต่างๆ เมื่อความร่วมมือของคนในหมู่บ้านลดน้อยลงกิจกรรมและวิถีชีวิตในสังคมชนบทก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ระบบครอบครัวขยายในอดีตเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว แรงงานจากครอบครัวในอดีตเริ่มลดน้อยลงแรงงานที่เคยร่วมแรงร่วมใจในกิจกรรมผลิต เช่น การดำนา เกี่ยวข้าว ก็เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นต้องจ้างแรงงานมาช่วยทำแทน ศาสนาพิธีต่างๆ ก็มีคนมาร่วมงานน้อยลง

ในปัจจุบันได้เกิดอาชีพใหม่ขึ้นในบ้านแม่จ๊ก เช่น อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย ขึ้นมา แทนที่อาชีพเกษตรกรรมเดิม นอกจากอาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขายที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านแล้วยังมีโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้นจำนวนมากตลอดจนการรับเหมาก่อสร้าง การขายของในห้างสรรพสินค้า การเย็บผ้า ปักผ้า อาชีพคนรับใช้

สภาพทางด้านเศรษฐกิจของบ้านแม่จ๊ก

พื้นที่บ้านแม่จ๊กส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางสามารถทำนา ทำสวน ปลูกพืชหลังฤดูทำนา ได้ เช่น ถั่วเหลือง กระเทียม มัน อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำการเกษตรและอาชีพรับจ้าง ทางด้านการเกษตรจะทำการเพาะปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคเป็นหลัก เนื่องจากฤดูทำนาจะปลูกถั่วเหลือง กระเทียม มะเขือเทศเพื่อขาย นอกจากนี้แล้วยังมีการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ สุกร วัว ส่วนอาชีพรับจ้างซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่งของชาวบ้านบ้านแม่จ๊ก ที่มีการออกไปรับจ้างนอกบ้าน เช่น กรรมกรก่อสร้าง ทำงานในโรงงาน ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรมและอื่นๆ พอจะแยกรายละเอียดได้ดังนี้ เป็น

อาชีพรับจ้าง

จำนวนครัวเรือนที่มีอาชีพออกไปรับจ้างนอกบ้านมีทั้งหมด 280 ครัวเรือน ส่วนมากจะไปเช้า กลับเย็น ในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงาน กรรมกรก่อสร้าง พนักงานในห้างสรรพสินค้า โรงแรม ร้านอาหาร และอื่นๆ

อาชีพด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน

สำหรับอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม คือ การทอ絲จากต้นกก การจักสานส้อมไม้ รับงานมาทำที่บ้าน

อาชีพทำนาและทำสวน

มีการทำนา จำนวน 5 ครัวเรือนและทำสวน จำนวน 10 ครัวเรือน หลังจากการทำนาก็จะมีการปลูกถั่วเหลือง กระเทียม หอม มันและเลี้ยงไก่ วัว สุกร ควบคู่กับการปลูกผักสวนครัว ส่วนการทำสวนคือ ทำสวนลำไย ปัจจุบันชาวบ้าน บ้านแม่จ๊กยังมีการทำสวนและนาปลูกข้าวเพื่อเก็บไว้บริโภค พืชเศรษฐกิจหลักคือ ถั่วเหลือง มัน กระเทียม หอม สำหรับถั่วเหลืองส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์เชียงใหม่ 60 เมล็ดพันธุ์ส่วนมากจะซื้อของชาวบ้านด้วยกันซึ่งมีคุณภาพดีกว่าซื้อจากราชากรหรือสหกรณ์ การขายผลผลิตส่วนมากจะขายให้พ่อค้าคนกลางและขายให้กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

อาชีพค้าขายและเย็บผ้า

อาชีพที่สตรีในบ้านแม่จ๊กที่ได้เปลี่ยนจากการทำอาชีพเกษตรกรรมคือ อาชีพเย็บผ้า จำนวน 22 ครั้วเรือนและค้าขาย 11 ครั้วเรือน

อาชีพอื่นๆ มีรับราชการจำนวน 30 ครั้วเรือนส่วนใหญ่รับราชการและเป็นพนักงานในเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

ระบบการผลิตของบ้านแม่จ๊กในอดีตบ้านแม่จ๊กได้ดำเนินการผลิตในลักษณะการผลิตเพื่อการยังชีพเป็นหลักโดยชาวบ้านมีการทำสวนและปลูกข้าวเป็นพืชหลัก พืชไร่ เช่น ข้าวตาว ข้าวผา ในฤดูแล้งจะเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ วัว สุกร ปล่อยสัตว์ตามทุ่งนา ตามบริเวณพื้นที่นาจะมีการปลูกพืชผักพื้นเมืองต่างๆ ไว้กินตลอดปี อาหารส่วนใหญ่จะหาได้จากธรรมชาติ ตามห้วยหนอง คลองบึงต่างๆ รวมทั้งการหาหินจากป่า เช่น หน่อไม้ ผักหวาน เห็ดถอบ ผักกูด จิงหรีด เป็นต้น

เมื่อทางรัฐบาลมีการส่งเสริมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่ง ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเน้นการขยายตัวด้านสาธารณูปโภค ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ.2510 ถึง พ.ศ.2524 เน้นการขยายตัวทางด้านเกษตรกรรม เริ่มปรับแผนพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 จนถึง พ.ศ.พัฒนาฉบับที่ 8 ในหมู่บ้านแม่จ๊กมีความเจริญในทุกด้านทำให้ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงความคิดที่จะทำอาชีพอื่นโดยขายที่ดินที่เคยทำนา ทำสวนให้กับนายทุนเพื่อตัวเองจะได้เงินมาซื้อเครื่องบริโภคอุปโภคที่ทันสมัยโดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2525 จนกระทั่ง พ.ศ.2548

สภาพสังคมของบ้านแม่จ๊ก

ชาวบ้านแม่จ๊กในอดีตมีวัดชื่อว่า วัดประสาธธรรม เป็นศูนย์กลางในการนัดพบของชาวบ้านซึ่งปัจจุบันวัดก็ยังมีบทบาทสำคัญในทางศาสนาแต่จะมีเฉพาะคนแก่เท่านั้น และจะมีน้อยมากที่คนหนุ่มสาวจะไปทำบุญที่วัด เนื่องจากคนหนุ่มสาวจะออกจากบ้านเพื่อเรียนหนังสือและทำงาน สำหรับการปกครองของบ้านแม่จ๊ก เป็นเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ้านแม่จ๊ก

กลุ่มองค์กรชาวบ้านของบ้านแม่จ๊ก

หากมองในภาพรวมจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านนี้แทบจะไม่มีองค์กรกลุ่มชาวบ้านอยู่เลยแต่แท้จริงแล้วในอดีตหมู่บ้านแม่จ๊กเคยมีกลุ่มองค์กรชาวบ้านอยู่เดิมและบางกลุ่มได้ยุบเลิกไปแล้ว กลุ่มองค์กรชาวบ้านที่มีอยู่ในปัจจุบันได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มฌาปนกิจ เป็นต้น

กลุ่มแม่บ้าน

เริ่มก่อตั้งขึ้นจากการพูดคุยของนักพัฒนาชุมชนและผู้นำกลุ่มสตรีแม่บ้านประมาณ 10 คน คือ ภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน ท่านนั้น ดำรง เนื่องจากทางนักพัฒนาชุมชนได้เข้ามาแนะนำให้มีการประกอบอาชีพเสริมในหมู่บ้านจึงให้มีการจัดรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมด้านอื่นๆ ต่อไป หลังจากนั้นสตรีแม่บ้านที่ได้รับคำแนะนำก็ชักชวนสตรีคนอื่นๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมกลุ่มกันและก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นจากสมาชิกประมาณ 30 คนในชั้นเริ่มต้นต่อมาได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 97 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่สมาชิก ช่วยเหลือกิจกรรมในหมู่บ้าน และกิจกรรมหมู่บ้านอื่นๆ เริ่มก่อตั้งด้วยการเก็บเงินการสมัครเข้าเป็นสมาชิก คนละ 100 บาทเพื่อรวบรวมเป็นเงินกองทุนครั้งแรกจำนวนเงิน 3,000 บาทและต่อมานำเงินมาทำขนมข้าวต้มมัดขายและขนมอื่นๆ ได้กำไรวันละ 500 บาท จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเงินที่ได้จากค่าสมัครสมาชิกเพิ่ม เป็นเงินจำนวน 20,000 บาทและได้นำออกมาให้สมาชิกกู้ยืมคดดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท ต่อเดือนโดยนำดอกเบี้ยที่ได้มาดำเนินกิจกรรมกลุ่มเช่น ซื้อหม้อ ถ้วย ชาม ช้อน ไว้สำหรับให้คนในหมู่บ้านยืมไปใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านยังคงดำเนินกิจกรรมอยู่

กลุ่มผู้สูงอายุ

ในสมัยอดีตกลุ่มผู้สูงอายุนั้นได้รวมกลุ่มกันเองเพื่อพบพูดคุยกันเป็นประจำที่วัดประจำหมู่บ้านโดยเฉพาะงานประเพณี กิจกรรมของคนในชุมชนชนบท วันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ และวันพระจะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน ในงานสำคัญทางศาสนาต่างๆ กลุ่มผู้สูงอายุจะถูกจัดให้เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมงานบุญ งานพิธีต่างๆ ตลอดจนเป็นที่พึ่งพาทางความคิดของคนในชุมชนต่อมาทางสาธารณสุขจึงมีโครงการจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุขึ้นอย่างเป็นทางการโดยมีพ่ออินทร์ คำปิว เป็นประธานในการรวมกลุ่มมีสมาชิก 30 คน อายุ 50 ปีขึ้นไปจะมีกิจกรรมกายบริหารและการตรวจร่างกายทุกสิ้นเดือนที่สาธารณสุขอำเภอ ตลอดจนการได้รับความรู้ด้านการครองตนในวัยสูงอายุ การดูแลสุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมงานบุญต่างๆ เช่น งานรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์

กลุ่มฌาปนกิจ

กลุ่มนี้ได้จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2522 โดยพ่อคำปิ่น ดวงแก้ว เป็นผู้นำในการรวมกลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนที่เป็นเครือญาติกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเวลาที่เกิดความสูญเสีย เมื่อมีการตายของคนในหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการดำเนินงานโดยการเก็บเงินคร่าวเรือนละ 50 บาท และมีการตกลงกันในงานศพว่าจะต้องช่วยเหลือกันโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ควบคุม ประสานงานทุก

ฝ่ายทุกครั้งและทางกลุ่มร่วมเป็นเจ้าภาพ 1 คืนและได้ใช้สับต่อกันมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นรูปธรรมมากขึ้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีหลักการสำคัญดังนี้

1. รัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน
2. เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เป็นเงินที่ให้เปล่าแต่เป็นเงินที่ให้แก่มูลบ้านและชุมชนในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน
3. กองทุนหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเงินทุนของหมู่บ้านเมื่อล.เว.ชิกผู้กู้เงินไปเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพแล้วจะต้องคืนเงินที่กู้ไปให้แก่กองทุน
4. แนวทางและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน คือให้ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยภาคราชการจะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้วางกรอบนโยบาย หลักเกณฑ์สำคัญ รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำทางวิชาการเท่านั้น
5. กองทุนหมู่บ้านตั้งขึ้นโดยพิจารณาจากกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการผลิตในชุมชน

ในปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านแม่ขมิ้นมีสมาชิกทั้งหมด 294 คน โดยมีกลุ่มบริหารกองทุนอ.ย.ง.จัดเจนตามที่ทางรัฐบาลกำหนดและดำเนินการมาจนมีเงินในกองทุนจำนวน 1,575,000.00 บาท และได้ปล่อยในสมาชิกกู้ยืมเงินทั้งหมด 55 ราย คิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน

สหกรณ์

สหกรณ์ได้มีการก่อตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2527 จากการรวมตัวของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีการลงหุ้นกันหุ้นละ 50 บาทใครจะลงก็หุ้นก็ได้แต่ไม่เกิน 100 หุ้นโดยมีการตกลงกันว่า 1 ปี มีการแบ่งปันผลกันโดยแบ่งกำไรเป็น 3 ส่วน เฉลี่ยคืนให้สมาชิก 70% ให้กรรมการ 20% เข้ากองกลาง 10% ปัจจุบันยังมีการดำเนินอยู่

สถานภาพทางการศึกษา

ด้านการศึกษามีจำนวนผู้จบการศึกษาและผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับต่างๆ เฉพาะที่อาศัยอยู่ในบ้านแม่จ๊ก แบ่งเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ จำนวนผู้ที่จบการศึกษาแล้วใน

ระดับประถมศึกษา	จำนวน 433 คน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 104 คน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 86 คน
ระดับ ปวช. ปกศ. ปวท.	จำนวน 69 คน
ระดับ ปวส. ปกศ.สูง	จำนวน 87 คน
ระดับปริญญาตรี	จำนวน 60 คน
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	จำนวน 28 คน

ที่มา : แผนชุมชนปีงบประมาณ 2550 วันที่ 25 กันยายน 2549

2. การศึกษานอกระบบ คนในหมู่บ้านได้รับการอบรมจากหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนภาคเอกชนทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านมีดังนี้

2.1 ได้รับการบริการตามหลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การอบรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน

2.2 ฝึกอบรมด้านหัตถกรรม อุตสาหกรรม จำนวน 4 ครั้ง มี 49 คน

2.3 การฝึกอบรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น การอบรมอนามัยแม่และเด็ก จำนวน 51 คน

2.4 การฝึกอบรมด้านความมั่นคง มี 5 คน

2.5 การฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง จำนวน 5 ครั้ง มี 8 คน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย คราวเรือนร่วมกิจกรรมตามประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 3-6 ครั้งเรือน

นอกจากนี้ประชาชนในหมู่บ้านยังมีโอกาสรับข่าวสารข้อมูลและเรียนรู้จากสังคมภายนอกชุมชน โดยเฉพาะสังคมเมืองเนื่องจากประชาชนต้องเดินทางไปรับจ้างเป็นแรงงานในตัวเมืองเชียงใหม่ซึ่งอาจจะเป็นการเสริมทักษะด้านอาชีพให้แก่แรงงานได้อีกทางหนึ่งด้วยรวมทั้งชาวบ้านมีโอกาสแลกเปลี่ยนจากเพื่อนต่างหมู่บ้านทำให้โลกทัศน์ด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีหลากหลายมากขึ้นกว่าแต่ก่อนและมีผลต่อการดำรงอยู่ของประชาชนและชุมชน

สำหรับการศึกษาที่เป็นทางการนั้นชาวบ้านนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนตัวเมืองมากขึ้นโดยใช้รถยนต์รับ-ส่ง ที่คิดค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนๆ ละ 500-1,000 บาทต่อคน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีฐานะทางครอบครัวดี ปานกลาง สำหรับกลุ่มคนที่มิมีฐานะยากจนก็ยังคง

ส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่ใกล้หมู่บ้านและจากการพูดคุยพบว่าผู้ที่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน ชีวิตส่วนใหญ่ออกไปหางานทำที่อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานเดิมของวิถีชีวิตในหมู่บ้านเลย

ตอนที่ 2 สาเหตุและกระบวนการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊ก ตำบลหางดง อำเภอสอง จังหวัดเชียงใหม่

ในการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊กมีสาเหตุและกระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านของรูปแบบการเข้าสู่อาชีพ วิธีการเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลกระบวนการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกหมู่บ้านที่ช่วยให้สตรีบ้านแม่จ๊กสามารถตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงอาชีพได้ซึ่งกล่าวต่อไปนี้

สาเหตุในการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

บ้านแม่จ๊กในอดีตมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมีความเป็นอยู่แบบพึ่งตนเองเป็นครอบครัวขยายสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากทางรัฐบาลเพื่อพัฒนาประเทศให้ทันโลกตะวันตกมากขึ้นมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าใช้ในการทำงานมากขึ้นซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียต่อประชาชนที่ไม่เข้าใจในระบบการใช้งานของเทคโนโลยีว่าคุ้มค่ากับการจ่ายเงินซื้อหรือไม่ จึงทำให้ความเป็นอยู่ในสมัยอดีตเปลี่ยนแปลงไปเกิดขึ้นเพราะสินค้าที่ใช้บริโภคและอุปโภคมีราคาสูงขึ้นและทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีประโยชน์ในหมู่บ้านก็หมดไป ทำให้ประชาชนในบ้านแม่จ๊กต้องต่อสู้ดิ้นรนที่จะหาเงินมาจับจ่ายสินค้าเพื่อบริโภคและอุปโภคใหม่ที่ยังไม่ทราบถึงการให้ประโยชน์มากนักน้อยแค่ไหนแต่ก็ต้องการดิ้นรนค้าบางชนิดมาใช้เหมือนคนในสังคมเมืองจึงพยายามคิดหาทุกวิถีทางในการหาเงินเพื่อให้ได้เงินมาจับจ่ายสินค้าเพื่อสนองความต้องการของชีวิต บางคนไม่มีเงินก็ต้องไปกู้เงินเพื่อมาซื้อสินค้าที่ต้องการหลังจากนั้นไม่มีเงินใช้หนี้เพราะนาที่ทำได้รับผลน้อยจึงต้องขายนาเพื่อนำเงินมาใช้หนี้และคิดเปลี่ยนอาชีพใหม่โดยได้เห็นตัวอย่างจากคนในหมู่บ้านหรือเพื่อนชักชวนในการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

รูปแบบการเข้าสู่อาชีพ

1. การถูกชักชวนจากเพื่อน หรือญาติซึ่งอยู่ภายในหมู่บ้านแม่จ๊ก ผู้ชักชวนจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ถูกชักชวนเกิดความคล้อยตามและยอมรับการเปลี่ยนแปลงอาชีพในที่สุดดังเห็นได้จากการที่นางสาวรัชณี ซึ่งมีเพื่อนชักชวนให้ไปสมัครทำงานที่ห้างสรรพสินค้า ตลอดจนนางพิมพาที่มีญาติขายผักในตลาด จากการที่ถูกชักชวนจากเพื่อน ญาติ แนะนำจึงทำให้ผู้ที่ถูกชักชวนยอมคล้อยตามเพราะเห็นตัวอย่างของความสำเร็จของบุคคลอื่นตนเองจึงต้องการประสบความสำเร็จบ้างตามตัวอย่างที่พบเห็น

2. การได้รับการฝึกอบรมจากทางราชการ เอกชนเข้าไปให้ความรู้ ฝึกอบรมเป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถ เพิ่มประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจและกล้าตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้ การศึกษานอกโรงเรียน เปิดสอนการทำขนม เย็บผ้า เสริมสวย ทำให้สตรีเกิดความสนใจได้รับความรู้และเป็นการเสริมทักษะ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรมมาทำขนมขาย เย็บผ้า จนกลายเป็นอาชีพใหม่ที่นำรายได้เข้ามาสู่ครอบครัวของสตรีภายในบ้านแม่จ๊กเป็นจำนวนมาก

วิธีการเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

วิธีการเข้าสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊กได้มีทั้งวิธีการเข้าสู่อาชีพภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน

1. วิธีการเข้าสู่อาชีพภายในหมู่บ้าน

1.1 ลักษณะของการเข้าสู่อาชีพจากภายในหมู่บ้านจะเป็นลักษณะที่สตรีบ้านแม่จ๊กได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของสตรีครอบครัวอื่นภายในหมู่บ้านแล้วมีความคิดต้องการประสบความสำเร็จบ้าง จึงทดลองทำตามตัวอย่างเมื่อประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่งจึงเกิดมีทักษะในอาชีพใหม่ทำให้เกิดความมั่นใจและยอมรับในอาชีพใหม่ ตัวอย่างเช่น นางพิมพา เห็นญาติขายผักในตลาด จึงเริ่มไปขายภายในครัวเรือนและยังมีเครื่องใช้ภายในบ้านที่ทันสมัย นางพิมพาทดลองไปซื้อผัก เนื้อหมู ปลา ไก่และขนมต่างๆ ที่ตลาดมาขายในหมู่บ้านบ้างและต่อมายังได้มีแนวคิดนำของขึ้นรถไปขายตามบ้านอีกเพื่อไม่ให้ของที่ซื้อมาเหลือมากในแต่ละวัน ทำให้เป็นที่รู้จักของคนในหมู่บ้านและจะรอซื้อของจากนางพิมพาจึงทำให้นางพิมพามีรายได้จำนวนมากในแต่ละวัน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชักชวน ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมีความไว้วางใจ เชื่อใจ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนการให้ความช่วยเหลืออาจจะเป็นในด้านการให้กู้ยืมเงินไปลงทุนอาชีพใหม่ การพาไปดูตัวอย่างประกอบอาชีพ ซึ่งช่องทางประกอบอาชีพให้ด้วย จึงนับได้ว่าความสัมพันธ์ของผู้ชักชวนและผู้ถูกชักชวนต้องสนิทสนมกันมากจนสามารถทำให้ผู้ถูก

ชักชวนกล้าตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพได้ซึ่งส่วนมากจะเป็นญาติ เพื่อน ดังเช่นที่ผู้หญิงในหมู่บ้านจำนวน 20 คนที่มารับฝ้านักเรียนจากนางนงไปเย็บจะได้รับความช่วยเหลือจากนางนงเป็นอย่างดี ทั้งคำแนะนำชี้แจงแนวทางตลอดจนด้านเงินทุนในการลงทุนซื้อจักรและให้ผ่อนชำระเงินคืนเป็นงวดๆ ผู้หญิงเหล่านี้จะเป็นเพื่อน ญาติที่สนิทกันมีความไว้วางใจกันและมีความรับผิดชอบในงานเย็บผ้าที่นางนงแบ่งให้ทำต้องเป็นคนที่มีความไว้วางใจ ทำงานอย่างประณีต มีประสิทธิภาพที่ดีจะเห็นได้ว่าต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างดีด้วย

2. วิธีการเข้าสู่อาชีพจากภายนอกหมู่บ้าน

2.1 ประเภทของอาชีพและความก้าวหน้า ประเภทอาชีพต้องขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ ส่วนใหญ่ผู้ถูกชนมักจะประกอบอาชีพประเภทเดียวกับผู้ชักชวนเพราะจะได้รับการช่วยเหลือฝึกฝนอาชีพอย่างดียิ่งส่วนมากจึงถือเป็นอาชีพที่ประกอบภายนอกหมู่บ้านเนื่องจากมีความหลากหลายในประเภทอาชีพและสามารถหาความก้าวหน้าได้ดีกว่าในชุมชน เช่น การเป็นพนักงานขายเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้า

2.2 ระยะเวลาในการเข้าสู่อาชีพจากหมู่บ้านแล้วแต่ประเภทของอาชีพความสามารถในการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนในอาชีพประกอบอาชีพใหม่ ซึ่งใช้ระยะเวลาสั้น-ยาวไม่เท่ากัน เมื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ไปสักพักหนึ่งถ้าอาชีพนั้นไม่เหมาะสมกับตนเองก็จะมีปรับเปลี่ยนอาชีพใหม่ได้อีกเรื่อยๆ ไป เห็นได้จากเราออกไปประกอบอาชีพภายนอกหมู่บ้านจะมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่บ่อยๆ เช่น เดิมเป็นกรรมกรต่อมาเปลี่ยนเป็นคนขายของหรือเปลี่ยนจากคนขายของเปลี่ยนไปรับจ้างซึ่งก็แล้วแต่ระยะเวลาในการประกอบอาชีพและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

จากกระบวนการเข้าสู่อาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จกที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า กระบวนการเข้าสู่อาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีต้องอาศัยรูปแบบการเข้าสู่อาชีพทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านโดยการชักชวนแนะนำจาก ญาติ เพื่อนหรือคนรู้จัก และการได้รับข่าวสารข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน สื่อต่างๆ นอกจากนี้แล้วยังมีการเข้าสู่อาชีพโดยพิจารณาถึงลักษณะของการเข้าสู่อาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชักชวน ระยะเวลาในการเข้าสู่อาชีพ ประเภทของอาชีพ ความก้าวหน้าและรายได้ที่เหมาะสมตลอดจนการเรียนรู้ก่อนเข้าสู่อาชีพและในขณะที่ประกอบอาชีพจนสตรีบ้านแม่จกสามารถตัดสินใจเปลี่ยนแปลงอาชีพของตนเองได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่จ๊ก

การเปลี่ยนแปลงอาชีพของสตรีบ้านแม่จ๊กไปสู่อาชีพนอกภาคเกษตรกรรมนอกจากจะมีกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงอาชีพทั้งในด้านของรูปแบบการเข้าสู่อาชีพ วิธีการเข้าสู่อาชีพแล้วยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลผลักดัน ปัจจัยดึงดูด ปัจจัยสนับสนุนจากภายในและภายนอกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

1. ปัจจัยผลักดันภายในหมู่บ้าน

1.1 ตัวอย่างความสำเร็จของผู้หญิงในหมู่บ้าน เป็นช่องทางให้ผู้หญิงในบ้านแม่จ๊กเกิดการเลียนแบบทำตามตัวอย่างของผู้ประสบความสำเร็จดังเช่นนางราเรี เห็นตัวอย่างจากคนในหมู่บ้านที่ค้าขายจึงเกิดการเลียนแบบลงทำดูบ้างและได้ขยายร้านโต มีการปรับปรุงการค้าขายจากเดิมขายเฉพาะของชำ ของแห้งและสุราก็มีการขายขนมจีน และนางหาวา พ่อมาขายจนมีความชำนาญในการกำหนดปริมาณของสินค้าและประเภทสินค้าที่จะขายให้ขาดแต่ละวัน

1.2 ความนิยมในการบริโภคสินค้าและความทันสมัย จากการที่ได้รับข่าวสารข้อมูลความทันสมัยทำให้คนในหมู่บ้านมีค่านิยมในการบริโภคมากขึ้นและนิยมความทันสมัยจึงผลักดันให้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมของตนหันมานิยมบริโภคสินค้าใหม่ๆ ทันสมัย ผลักดันให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการซื้อหาสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของตนและครอบครัว จึงต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่เพื่อหารายได้มากขึ้น จะเห็นได้ว่าการมีอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้ากันทุกครัวเรือน เช่น โทรทัศน์ เตาไร้ควัน หม้อหุงข้าว เครื่องซักผ้า โทร. ฯลฯ เมื่อมีความนิยมในการบริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ ก็มีความจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มเติมจากเดิมให้มากยิ่งขึ้นจึงเป็นปัจจัยผลักดันจากภายในหมู่บ้านให้ต้องลดความต้องการของตนและครอบครัวจึงต้องหารายได้เพิ่มมากขึ้นเป็นอาชีพใหม่ภายนอกภาคเกษตรกรรม

1.3 ภาระที่ต้องรับผิดชอบ ลูกผู้หญิงจะมีความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนและถูกปลุกฝังด้วยประเพณีไทยอันงดงามตั้งแต่สมัยอดีตว่าตนเองจะต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวโดยต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ และบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวยิ่งถ้าผู้หญิงคนใดไม่รับผิดชอบครอบครัวก็จะถูกสังคมในหมู่บ้านประณามว่าเป็นคนไม่ดีไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ความรู้สึกเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผู้หญิงต้องออกไปหางานทำภายนอกชุมชนเพื่อให้มีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงดูพ่อแม่บุคคลอื่นๆ ในครอบครัว จึงเห็นได้ว่ามีผู้หญิงออกไปทำงานภายนอกชุมชนเป็นจำนวนมาก

1.4 การได้รับการศึกษาของคนในหมู่บ้าน ไม่ได้ช่วยสอนในการประกอบอาชีพในหมู่บ้านวิชาการที่ได้เรียนจากโรงเรียนล้วนแต่สอนให้ประกอบอาชีพอื่นๆ คนที่จบการศึกษาจากโรงเรียน มหาวิทยาลัย จึงไม่กลับไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมเดิมในหมู่บ้านอีก จะเห็นได้จาก

การที่พ่อ แม่ นิยมส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ภายนอกหมู่บ้านในช่วงเช้าจะมีรถยนต์รับจ้างเข้ามารับนักเรียนเพื่อไปส่งตามโรงเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่และอำเภอหางดง ซึ่งครอบครัวที่สามารถส่งลูกหลานไปเรียนได้มักจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีและปานกลาง ส่วนครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็ยังนิยมส่งลูกหลานเรียนในโรงเรียนใกล้ๆ หมู่บ้าน การที่บุคคลในหมู่บ้านนิยมส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ก็เป็นปัจจัยผลักดันจากภายในหมู่บ้านที่สำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาแล้วมุ่งไปประกอบอาชีพอื่นๆ เพราะความรู้ที่ได้รับไม่ใช่แค่ให้คนที่เรียนจบแล้วสามารถกลับมาทำงานในหมู่บ้านได้อีกซึ่งพ่อแม่ก็มุ่งหวังให้เขาหลานที่จบการศึกษาแล้วให้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นภายนอกหมู่บ้าน

2. ปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้าน

2.1 ความมั่นคงในอาชีพ จากอาชีพเกษตรกรรมเดิมที่เปี่ยมความมั่นคงผลผลิตจะได้สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์ทางธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติด้วย เช่น แหล่งน้ำ ป่าไม้ ความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินทำกิน ภัยธรรมชาติต่างๆ ได้แก่ น้ำท่วม ไฟป่า โรคระบาดจากแมลงศัตรูพืช เป็นต้น เมื่อคนในชุมชนไม่มีความมั่นใจในความมั่นคงในอาชีพก็ย่อมจะแสวงหาอาชีพใหม่ที่ทำให้เกิดความมั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน ไม่เสี่ยงภัยกับภัยธรรมชาติจึงมุ่งเปลี่ยนอาชีพใหม่ที่ทำให้เกิดความมั่นคงมีรายได้ที่แน่นอน จึงมุ่งที่เปลี่ยนอาชีพมาเป็น ค้าขาย พนักงาน เย็บผ้า เช่น นางนก นางพิมพ์และนางสาวรัชนี้

2.2 รายได้ ความต้องการมีรายได้ให้สูงกว่าเดิม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้สตรีในบ้านแม่จอกอยากเปลี่ยนอาชีพ โดยหารายได้ไม่เพียงพอเหมือนเดิม การที่อยู่ในอาชีพภาคเกษตรกรรมจะมีรายได้ก็ต่อเมื่อได้ขายผลผลิตทางการเกษตรแล้วซึ่งต้องรอรายได้ปีละครั้งแล้วแต่ผลผลิตที่ได้ถ้าผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดีหรือภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การขายผลผลิตก็จะมีราคาต่ำเกิดการขาดทุน ผลผลิตก็ไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพและครอบครัวต้องไปกู้หนี้ยืมสินทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่น เช่น การค้าขาย เย็บผ้า พนักงานขาย เป็นเพราะรายได้ในอาชีพใหม่สูงกว่าเดิมและไม่เหนื่อยไม่ต้องอยู่ในภาวะหนี้สิน

2.3 การคมนาคม การคมนาคมที่สะดวกมากขึ้นเป็นปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้านที่สำคัญยิ่ง การที่คนเราสามารถติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วทั้งในด้านการใช้ถนนหนทาง การมีโทรศัพท์จากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน การที่มีวิทยุสื่อสาร มีรถยนต์รับจ้าง วิ่งเข้า-ออก ในชุมชนสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้านที่สำคัญยิ่งทำให้คนในชุมชนเกิดความสนใจในการเปลี่ยน อาชีพใหม่และเดินทางออกมาทำงานภายนอกชุมชนมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการมีรถยนต์เข้ามารับจ้างผู้คนในหมู่บ้านแม่จอกออกไปทำงานภายนอกหมู่บ้านทุกเช้าและส่งกลับ

ในช่วงเย็นเป็นประจำหรือมีการใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้านทุกวันซึ่งมีทั้งอาชีพรับจ้าง กรรมกร คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม

2.4 การซื้อที่ดินของนายทุน เป็นปัจจัยดึงดูดที่เกิดจากภายนอกหมู่บ้านโดยนำเอาข้อมูลข่าวสารต่างๆ เข้ามาแนะนำให้เจ้าของที่ดินขายที่ให้กับตนเพื่อนำที่ดินที่ซื้อไปสร้างหมู่บ้านจัดสรร สร้างโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อสร้างบ้านจัดสรรเสร็จก็ต้องขายให้ลูกค้าซึ่งเป็นคนต่างถิ่นเข้ามาซื้อ จะเห็นได้จากภายในหมู่บ้านแม่ชกเดิมที่เคยอยู่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและพืชพันธุ์จนงได้ก็เริ่มต้องดิ้นรนและเห็นแก่ตัวมากขึ้นเนื่องจากทรัพยากรที่เคยมีก็ได้ถูกทำลายไปโดยชาวบ้านไม่รู้ตัวและชาวบ้านที่เข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นในหมู่บ้านเป็นคนต่างถิ่นดำรงชีวิตแบบคนเมือง

ภาพที่ 4.4 แสดงการซื้อที่ดินของนายทุน

3. ปัจจัยสนับสนุน

3.1 การมีความสามารถในการทำงาน มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ก็ย่อมได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติงานได้ ดังนั้นการที่บุคคลมีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในอาชีพมาก่อนย่อมจะได้เปรียบมากกว่าคนอื่นซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ได้เปลี่ยนอาชีพได้ง่ายกว่าคนอื่นฯ ดังเช่น นางนก เคยมีความรู้ด้านเย็บผ้ามาก่อนเมื่อได้ทราบข่าวการรับสมัครช่างเย็บผ้าจากร้านพิมพ์ จึงรีบไปสมัครทางร้านได้ทดลองเย็บเสื้อผ้าคู่ก็สามารถทำได้จึงได้รับการคัดเลือก

3.2 การมีคนสนับสนุน การที่มีคนรู้จักมาให้การสนับสนุน ชักชวน รับรอง ย่อมส่งผลให้ผู้รับเข้าทำงานเกิดความไว้วางใจ เชื่อถือและยอมรับ ทำให้มีโอกาสได้รับการคัดเลือกให้

เข้าทำงานได้ดังเช่น นางสาวรัชณี ที่มีเพื่อนในหมู่บ้านทำงานขายเสื้อผ้าที่ห้างสรรพสินค้าในตัวเมืองเชียงใหม่ได้ชักชวนนางสาวรัชณีเข้ามาสมัครงานในตำแหน่งขายเสื้อผ้าและได้รับรองความซื่อสัตย์ให้จึงส่งผลเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพได้ง่ายขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่ขัก ได้แก่ ปัจจัยหลักคั่นภายในหมู่บ้าน เช่น ตัวอย่างความสำเร็จของผู้หญิงในหมู่บ้าน ความนิยมในการบริโภคสินค้าและความทันสมัย ภาระที่ต้องรับผิดชอบ การรับการศึกษาของคนในหมู่บ้าน ปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้าน เช่น ความมั่นคงในอาชีพ ความต้องการมีรายได้ให้สูงกว่าเดิม การคมนาคม การคมนาคมที่สะดวกมากขึ้นเป็นปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้านที่สำคัญยิ่ง การที่คนเราสามารถติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งเนื่องจากการใช้ถนนหนทาง การมีโทรศัพท์จากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน การที่มีวิทยุสื่อสาร มีรถรับจ้าง วิ่งเข้า-ออก ในหมู่บ้าน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดจากภายนอกหมู่บ้านที่สำคัญยิ่งทำให้คนในหมู่บ้านเกิดความสนใจในการเปลี่ยนอาชีพใหม่ การซื้อที่ดินของนายทุนและปัจจัยสนับสนุนได้แก่ การมีความสามารถในการทำงาน มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ก็ย่อมได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติงานตลอดจนการมีคนสนับสนุน ชักชวน รับรอง ย่อมส่งผลให้ผู้หญิงเข้าทำงานเกิดความไว้วางใจ เชื่อถือและยอมรับ ทำให้มีโอกาสได้รับการคัดเลือกให้เข้าทำงานได้

ตอนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงเป็นอาชีพใหม่ของสตรีบ้านแม่ขัก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางพิมพ์พา

นางพิมพ์พา เป็นหญิงรูปร่างผอมบางผิวขาวหน้าตาขี้นัยน์ตาสีฟ้าคล้ำทำทางเป็นคนใจดีจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อายุ 47 ปี ขณะที่ให้สัมภาษณ์ นางกำลังทำอาหารมื้อเย็นใกล้เสร็จ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้ขอช่วงเวลาไว้ล่วงหน้าและเมื่อนางได้ทำอาหารมื้อเย็นเสร็จนางได้เข้ามาให้การต้อนรับอย่างดียิ่งพูดจาสุภาพ อารมณ์ดี นางเป็นคนที่มียศภูคั้งเดิมอยู่ที่บ้านแม่ขัก ได้แต่งงานกับนายทับ อายุ 48 ปีเป็นชาวจังหวัดลำพูนมีอาชีพรับจ้างเกี่ยวกับงานก่อสร้างไปเข้าเย็นกลับมีลูกด้วยกัน 2 คน คนโตเป็นผู้ชายกำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และคนเล็กเป็นผู้หญิงกำลังเรียนที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นางพิมพ์พา กล่าวว่า ครอบครัวของนางมีอาชีพทำนาตั้งแต่ พ่อ แม่ จนปัจจุบันโดยทำนาในพื้นที่ของตนเองจำนวน 8 ไร่ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการไถดินในทีนาประมาณไร่ละ 3,000 บาท ค่าจ้างคนงานช่วยปลูกข้าววันละ 20 คนๆ ประมาณ 150 บาท ต่อวัน ค่าจ้างคนช่วยเกี่ยวข้าววันละ

ประมาณ 20 คนๆ ละ 170 บาทต่อวัน สรุปแล้วทำนาลงทุนประมาณ 30,400 บาทจะขายข้าวได้ประมาณ 20,000 กว่าบาทก็จะขาดทุนปีละ 10,000 กว่าบาททอดทนทำมาประมาณ 2 ปีจึงคิดเปลี่ยนอาชีพใหม่ เหตุที่ขาดทุนคือ ค่าจ้างแรงงานสูง ตลอดจนค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ทำให้พื้นที่เพาะปลูก คือดินเสื่อมคุณภาพลงประกอบกับนางมีลูกวัยกำลังเรียนทั้ง 2 คน ไม่มีแรงงานอื่นๆ พอช่วยแรงงานได้ การเอามือเอาริ้ววันนั้นก็ลดน้อยลงและตอนนี้แทบจะไม่มีเลยจะมีก็ในหมู่ญาติเป็นพี่น้องที่สนิทกันเท่านั้นซึ่งต่างคนก็ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองจึงไม่สามารถช่วยเหลือด้านแรงงานได้เต็มที่เมื่อเกิดความคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่โดยเห็นญาติมีอาชีพค้าขายผักก็เลยจะขอยืมมาขายดีมากนางจึงตัดสินใจลงทุนไปซื้อผักมาขายในหมู่บ้านโดยตั้งตั้งแต่เวลาตี 4 เช้าเตรียมตัวไปตลาดซื้อผักจากชาวบ้านและแม่ค้าผักที่มาขายในตลาดอำเภอหางดงในราคาแพงตลอดจนหาซื้อเนื้อหมู ไก่ ปลา ขนมหอยเป็นถุงต่างๆ ซึ่งเป็นอาหารประจำของคนในหมู่บ้าน กลับจากตลาดประมาณตี 5 ถึงบ้านแบ่งผักเป็นกำๆ และจัดของที่ซื้อมาเพื่อแบ่งขายให้คนในหมู่บ้านจนกระทั่งเวลาประมาณ 8-9 โมงเช้า นางจะนำสินค้าที่เหลือใส่ตะกร้าผูกติดกับรถมอเตอร์ไซด์ ขับไปขายตามบ้านของชาวบ้านใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ก็จะกลับบ้านถ้ามีสินค้าเหลืออยู่ก็จะนำมาขายหน้าบ้านกระทั่งเวลาตอนเย็นจนกว่าสินค้าหมดหรือเหลือเพียงเล็กน้อยเก็บไว้ในตู้เย็นหรือนำมาประกอบอาหารกินเองในครอบครัว นางเล่าว่ามีความสุขมากกับการค้าขายซึ่งมีรายได้ดีและได้เงินทุกวันตลอดจนได้พบคนในหมู่บ้านทุกๆ วันส่วนใหญ่ก็เป็นญาติพี่น้องกัน เพื่อนฝูงที่สนิทสนมกันและผู้รู้จักคุ้นเคยกันทั้งสิ้นรู้สึกอบอุ่นใจเพราะเป็นพวกเดียวกัน การขายของนางก็ไม่ได้เอาจริงเอาจังเปรียบใครไม่ได้คิดกำไรมากเกินไปและนางคิดว่าอาชีพค้าขายนี้ทำให้ครอบครัวอยู่รอดได้แม้จะไม่ได้ร่ำรวยมากมายก็ทำให้ฐานะของครอบครัวพอมีกินไม่ขัดสนมากมายเพราะการหารายได้มากเพียงไรถ้าไม่รู้จักการประหยัดรายได้แล้วอะไรก็คงจะไม่พอใช้ ถ้าเรามีการรู้จักความพอดี รู้จักการประมาณตนก็จะมีความสุขในชีวิตและครอบครัว

ในส่วนของสามีนางเล่าว่า สามีต้องออกจากบ้านตั้งแต่วันที่ 7 โมงเช้าเพื่อไปทำงานกับผู้รับเหมาก่อสร้างโดยมีรถมารับ-ส่งถึงบ้านมีรายได้เป็นรายวัน วันละ 250 บาท ถ้าวันไหนหยุดก็จะไม่ได้เงิน ซึ่งเงินส่วนนี้ที่ได้มาก็จะเป็นค่าใช้จ่ายให้ลูกเรียนหนังสือ หากบางเวลาสามีไม่มีงานก็จะช่วยตนขายของอยู่ที่บ้านซึ่งตนก็จะเหนื่อยน้อยลงแต่รายได้ก็ไม่เหมือนสามีไปทำงานนอกบ้าน เพราะการค้าขายได้เงินทุกวันแต่น้อยต้องขายไปนานๆ จึงจะได้เงินจำนวนมากหากสามีได้ไปทำงานตลอดก็จะมีเงินไม่ติดขัดและยังมีเหลือเก็บบ้างเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน นางเล่าถึงสามีตนเองว่าเป็นคนดีขยัน ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่และที่สำคัญไม่เจ้าชู้คงเป็นเพราะว่ารักลูกมากจึงต้องการให้ลูกสบายไม่ต้องการให้ลูกเหมือนพ่อแม่จึงเฝ้าอบรมสั่งสอนลูกตลอดเวลาว่าให้หาความรู้ไว้มากๆ เพราะความรู้ที่อยู่ในตัวเราไม่มีใครสามารถแย่งจากเราได้นอกจากเราให้เขาเองและใช้ความรู้ที่มีให้

เป็นประโยชน์มากที่สุด จากเวลาดาของนางเมื่อพูดถึงสามี นางมีความสุขมากและนางไม่ได้ต้องการอะไรอีกมากกว่านี้เพราะทุกอย่างที่นางมีพอเพียงแล้วสำหรับนาง

จะเห็นได้ว่าครอบครัวของนางพิมพ์เป็นครอบครัวที่มีอาชีพทำนามาตั้งแต่สมัยพ่อแม่เป็นอาชีพดั้งเดิมแต่ปัจจุบันครอบครัวของนางไม่สามารถทำนาต่อไปได้เพราะลงทุนสูงขายข้าวได้น้อยขาดทุนจึงจำเป็นต้องหาอาชีพใหม่เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางราตรี

นางราตรี อยู่บ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นไม้และชั้นล่างเป็นปูนหน้าบ้านมีเพิงยื่นออกมาสำหรับขายขนมจีน ของหวาน มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร 3-4 ชุด บ้านของนางเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านบริเวณนี้มีคนในหมู่บ้านแวะเวียนมาพูดคุยข่าว เรา จำเป็นประจำ

นางราตรี อายุ 45 ปี รูปร่างผอมบางพูดเก่งตามแบบฉบับแม่ค้า จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แต่งงานกับนายคำอายุ 45 ปี เป็นคนหมู่บ้านใกล้เคียงกัน ทั้งสองคนเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์และอารมณ์ดีมากให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง ทั้งสองเจ้าว่าในอดีตเคยทำนาด้วยกันทั้งสองคน ปัจจุบันสามีก็ช่วยนางค้าขายที่บ้านที่ต้องเลิกทำนาไปเพราะทนการขาดทุนจากการทำนาไม่ไหว ประกอบกับการมีลูกสาวเพียงคนเดียวและกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ จึงไม่มีแรงงานช่วยทำนาต้องอาศัยการจ้างแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนการจ้างแรงงานไถหว่าน พรวนดินซึ่งแรงงานเพิ่มมากขึ้นจนไม่อาจทำนาได้ต่อไป

นางได้เริ่มลงทุนจากการขายอาหารประเภทของชำ ของแห้งและสุราขายในช่วงเวลาตอนเย็นและค่ำ ต่อมาจึงขยายกิจการมาขายขนมจีน ขนมหวานและอาหารแห้งในช่วงเวลากลางวัน เช่น ปลาแห้ง กุ้งแห้ง ถัวนึ่ง ฯลฯ และขณะนี้นางได้ขายกล้วยเดี่ยวและส้มตำเพิ่มขึ้นด้วย การค้าขายในช่วงเช้าเวลาประมาณ 6 โมงเช้านางจะไปซื้อของที่ตลาดอำเภอหางดง ซื้อของสดและของแห้งนำมาขายที่บ้านนางเองมีรายได้จากการขายของวันละ 1,500 บาทเมื่อหักต้นทุนแล้วก็จะเหลือกำไรประมาณวันละ 200-300 บาท นางกล่าวต่อไปว่า ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจค่าครองชีพสูงมาก จะใช้จ่ายอะไรก็แพงไปหมด ค่าใช้จ่ายของลูกไปโรงเรียนวันละ 100 บาท ค่าอาหารการกินในบ้านวันละ 100 บาท ซึ่งกำไรที่ได้ก็พอเป็นค่าใช้จ่ายให้ลูกไปโรงเรียนและภายในบ้านเท่านั้นไม่ค่อยมีเหลือเก็บสะสมเลย อยากให้เศรษฐกิจเป็นเหมือนในอดีตแต่ก็คงเป็นไปได้เพราะสังคมเปลี่ยนไปมากแล้วเดิมในบ้านแม่ข้ากมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันและอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ในสมัยของ ๆ พวกๆ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีมีการเปลี่ยนแปลงมากเพราะมีการขายที่ดินให้นายทุนหรือบุคคลภายนอกหมู่บ้านจำนวนมากเพื่อทำโรงงานอุตสาหกรรมและจัดสรร

ที่ดินปลูกบ้านขาย คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเมื่อไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจึงเปลี่ยนอาชีพใหม่ไปทำอาชีพอื่นโดยไปรับจ้างทำงานตามโรงงาน งานกรรมกร ค้าขาย งานร้านอาหาร โรงแรมและอื่นๆ

นางกล่าวว่าไม่รู้จะไปทำงานอะไรเพราะทำนา ก็คงจะไม่ไหวจึงค้าขายอยู่กับบ้านยังได้ดูแลบ้านด้วยไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกลๆ รายได้ก็พอใช้ไม่ต้องดิ้นรนมาก เงินทุ่ก็ไม่ต้องใช้มากเพราะใช้เงินทุนเพียงก้อนเดียวและใช้หมุนเวียนเป็นทุนตลอดไปนำกำไรมาใช้จ่ายในครอบครัวเท่านั้นส่วนเงินทุนยังคงหมุนเวียนต่อไป

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางหล้า

นางหล้าอายุ 58 ปี มีสามีอายุรุ่นเดียวกัน นางเป็นผู้หญิงรูปร่างท้วม สั้นแหวดตาเป็นผู้ที่มีจิตใจดี พุดเก่ง ให้การต้อนรับผู้สัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง บ้านของนางเป็นบ้านไม้ผสมอิฐ ทรงชั้นเดียวยกพื้นสูง ด้านหน้ามีบันไดขึ้นลง 5 ขั้น ชั้นบนมีห้องรับแขกเป็นห้องโถงใหญ่และมีห้องในบ้านอีก 2 ห้อง ด้านหลังมีบันไดลงมายังห้องครัวและมีห้องน้ำด้านหลัง ถัดจากห้องครัวออกไปภายนอกเป็นโรงเลี้ยงไก่เล็กๆ กว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 2 เมตร มีต้นมะม่วงต้นลำไย ต้นขนุน นางหล้าเล่าว่าเดิมนางไม่ได้เป็นคนบ้านนี้ แต่โดยกำเนิดได้แต่งงานกับสามีจึงย้ายเข้ามาอยู่บ้านสามีและสามีก็เช่าที่นาของคนอื่นทำในตอ นั้น ต่อมาเจ้าของที่นาต้องการจะขายที่นาของเขาให้กับนายทุนเพื่อทำโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนมากโดยมีที่นาที่สามีเคยเช่าทำนามอยู่ด้วย เจ้าของที่นาเขาต้องการจะขายด้วย นางก็เลยขายที่นาที่สามีเคยเช่าทำมาตั้งแต่ดั้งเดิม จึงไปขอร้องเจ้าของนาว่าอย่าเพิ่งขายที่นาที่สามีเคยทำนาไปเลยเพราะสามีจะไม่มีที่ทำกิน ถ้าจะขายจริงๆ ก็ขอให้เจ้าของนาได้ไปรับขายที่นาให้แก่นางและสามีก็แล้วกันเพราะเป็นที่ดินที่เคยทำมาหากินเลี้ยงปากท้องครอบครัวนางมาโดยตลอด นางขอผ่อนชำระค่าที่ดินที่จะซื้อนี้ด้วย เจ้าของที่ดินเห็นว่านางเป็นคนขยันขันแข็ง ไม่เคยผิดวาทที่เคยพูดไว้จึงยอมขายที่นาให้โดยคิดราคาไร่ละ 12,000 บาท นางต้องทนลำบากตรากตรำในการทำนา ทำขนมขาย เหนื่อยยาก เพื่อผ่อนชำระเงินค่าซื้อที่นาประกอบกับนางมีลูก 2 คน เป็นผู้ชายและผู้หญิง ต้องส่งเสียให้เล่าเรียนแต่เรียนได้แค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้องออกมาช่วยงานทำนาของครอบครัวด้วยและลูกอีก 1 คนก็จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในที่สุดนางก็ได้เป็นเจ้าของที่ดินผืนที่นางเคยเช่าทำนามาก่อนโดยนางยังได้ทำนาต่อมาเรื่อยๆ แม้ว่าจะมีแรงงานช่วยทำนาน้อย เนื่องจากมีลูกเพียง 2 คน จำเป็นจะต้องจ้างแรงงานอื่นมาช่วยทำนา ค่าใช้จ่ายเป็น ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืช ซึ่งทำให้ขาดทุนทุกๆ ปี จนในที่สุดนางไม่สามารถจะทนทำนาด้วยตนเองต่อไปได้จึงให้คนอื่นมาทำแทนแล้วแบ่งข้าวกันคนละครึ่ง ลูกชายของนางก็ไปทำงานเป็นช่างทาสีส่วนลูกสาวก็ได้ทำงานเป็นคนรับใช้ที่บ้านของชาวต่างประเทศ

ขณะนี้ทั้งนางและสามีไม่ได้ทำนาแล้วเพราะอายุแก่มากเกินไปกินไขเล็กน้อย ลูกๆ ต่างก็มีอาชีพของตนเอง ลูกๆ จะมาเยี่ยมพ่อแม่เป็นประจำเกือบทุกวันในช่วงเวลาตอนเย็น สำหรับที่นาที่นางให้คนอื่นทำแล้วแบ่งข้าวกันคนละครึ่งก็ยังขาดทุนเนื่องจากต้องเป็นภาระในเรื่อง ค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าสารเคมี เมื่อหักค่าใช้จ่ายเหล่านี้หมดแล้ว จึงจะแบ่งข้าวกันคนละครึ่ง ขณะนี้ก็เริ่มมีปัญหาคนเช่านาจะขอแบ่งข้าวในอัตรา 2 ใน 3 มากกว่าแบ่งครึ่งเหมือนเดิมและหาคนทำนาได้ยากขึ้นเพราะคนต่างก็ไปทำงานโรงงานกันหมดซึ่งมีรายได้ก็แค่พออยู่พอกิน และงานก็ยังสบาย วามก ไม่ต้องสู้แดดสู้ลมมีเงินเดือนกินประจำส่วนใหญ่เขาจะจ่ายเงินให้เป็นค่าจ้างเหมาจ้าง 15 วัน ทำให้นางและสามีกำลังเป็นทุกข์อยู่เพราะไม่รู้จะหาคนมาเช่านาได้หรือไม่ในฤดูทำนาต่อไปหรือจะต้องตัดสินใจยอมให้คนเดิมเช่าแล้วยอมรับเงื่อนไขที่เขาเสนอมา

หลังจากนั้นผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ลูกของนาง เล่า ชื่อ นายชาติ เป็นลูกคนโต อายุ 38 ปี หน้าตาแก่กว่าอายุมากผมสั้น เพิ่งกลับมาจากทำงานนอกบ้าน แต่ก็ยังให้การต้อนรับอย่างดี แม้ว่านายชาติจะเหนื่อยเหนื่อยจากการทำงานก็ตามหลังจากนั้น นายชาติขอให้ผู้สัมภาษณ์นั่งรอสักครู่เพื่อขอเวลาอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ ทำให้ผู้สัมภาษณ์ได้พบกับภรรยาของนายชาติดูแล้วเป็นที่มิจิตใจดี ยิ้มให้การต้อนรับผู้สัมภาษณ์ขณะกำลังนำข้าวให้ลูกน้อยซึ่งมีอายุ 1 ขวบ 3 เดือน นางชื่อ วิไลผิวขาวตามฉบับคนเหนือ นางเล่าว่าได้แต่งงานกับนายชาติมาหลายปีแล้วแต่เพิ่งมีลูกเนื่องจากมีรายได้น้อยช่วยกันทำงานเก็บเงินสร้างบ้านก่อนที่จะมีลูก ซึ่งก็เป็นบ้านตึกชั้นเดียวมีห้องนอนจำนวน 2 ห้อง 1 ห้องครัวและอีกห้องนี้ อยู่ด้านหลังห้องครัว หน้าบ้านเป็นพื้นปูนซีเมนต์มีโต๊ะรับแขก 1 ชุดจัดตั้งไว้เพื่อรับแขก นางเล่าว่านางได้แต่งงานกับนายชาติมาประมาณ 6 ปี เป็นช่วงที่เริ่มต้นชีวิตใหม่ทุกอย่าง โดยเริ่มจากศูนย์ต่างคนต่างช่วยกันทำงาน นางมีอาชีพเป็นพนักงานรับจ้างรายวันในบริษัทก่อสร้างก็เดียวกับนายชาติแต่นายชาติเป็นช่างทาสีส่วนนางก็ผูกเหล็กแล้วแต่งงานที่ผู้หญิงทำได้ มีรายได้ วันละ 170 บาทและนายชาติวันละ 200 บาท เมื่อ 4 ปีที่แล้ว แต่ปัจจุบันทางบริษัทได้ปรับค่าแรงเพิ่มขึ้นและมีเงินเหลือเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อยามฉุกเฉินบ้าง ในขณะที่เดียวกันนายชาติก็ได้อำบน้ำแต่งตัวเข้ามาร่วมวงในการให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม นายชาติเล่าว่าเมื่อตอนเขาเริ่มเป็นหนุ่มต้องช่วยพ่อแม่ทำนาและเหนื่อยมากกว่าจะได้เงินก็หลายเดือนจะเห็นการดำเนินชีวิตของพ่อแม่มานานทราบปัญหาในการทำนาเป็นอย่างดี จึงตัดสินใจออกไปทำงานนอกบ้านเพราะได้เงินเร็วและทำเป็นเวลาแม้ว่าบางวันจะเหนื่อยมากน้อยแต่ได้เงินคุ้มค่าเพราะทางบริษัทจ่ายเงินค่าทำงานล่วงหน้าและจ่ายเงินเป็นงวดสามารถนำเงินมาใช้จ่ายได้เลยและไม่ต้องลงทุนไม่เหมือนทำนาต้องลงทุนและรอเวลาการเก็บเกี่ยวทำให้ได้เงินช้าและยังไม่ทราบชะตากรรมเกี่ยวกับธรรมชาติอีกถ้าปีไหนน้ำท่วมก็ขาดทุนไม่ได้ข้าวหรือถ้าได้ข้าวก็น้อยพอที่จะเก็บไว้กินในปีนั้นๆ แต่ไม่ได้ขาย ทุนที่ลงไปก็หมด ต้องกู้เงินมีหนี้สินเพิ่มเพื่อนำเงินนั้นมาใช้จ่ายหรือลงทุนในครั้งใหม่ ยิ่งปัจจุบันได้

ทราบจากพ่อและแม่พูดให้ฟังเรื่องปัญหาคนเช่านาเสนอเงื่อนไขเพิ่มขึ้นไม่ทราบว่าพ่อและแม่ตัดสินใจอย่างไรนายชาติกล่าวว่าส่วนตัวแล้วคงไม่กลับไปทำนาอีกเพราะการลงทุนสูงไม่เหมือนสมัยอดีต

แม้ว่านางหล้ายังมีที่นาในปัจจุบันให้คนอื่นเช่าทำยังมีปัญหาเพราะปัจจุบันสินค้ามีราคาแพงเพิ่มมากกว่าสมัยก่อนมากไม่ว่าจะเป็น ค่าน้ำ ค่ายา ค่าไถนา และค่าอื่นๆ อีกจำนวนมากทำให้คนเช่านาต้องขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใหม่ในการเช่าทำให้นางหล้าและครอบครัวต้องตัดสินใจอีกครั้งกับการให้เช่านา

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางนก

นางนกเป็นหญิงสาวรูปร่างค่อนข้างตัวมมชอบสั้น ทำนางเป็นคนใจดีพูดคุยเป็นกันเองอายุ 35 ปี เธอแต่งงานกับสามีเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันมีลูกด้วยกัน 1 คน กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโนนทัยพยับ เธอเล่าว่า “เมื่อก่อนทำนาในที่นาเช่าจากคนอื่นโดยจ่ายค่าเช่าเป็นข้าวคือ ผลผลิตใน 1 ปีแบ่งครึ่งกับเจ้าของที่นาจ้างงานก็จะทำไรเพราะลงทุนเฉพาะค่าน้ำยาฆ่าแมลงแต่นางต้องลงทุนทั้งเมล็ดพันธุ์ ค่าไถนา ค่าแรงงานและเกี่ยวข้าวทำมานานหลายปีทนขาดทุนไม่ไหว จึงคิดเปลี่ยนอาชีพใหม่ซึ่งตนเองก็มีความรู้เรื่องการเย็บผ้าที่เคยเรียนมาสมัยวัยรุ่นไม่ค่อยได้นำไปใช้มากนักเย็บเฉพาะให้ญาติๆ ได้ทราบข่าวว่าที่ร้านพิมพ์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นร้านขายเครื่องแบบนักเรียนเรา ละครรับสมัครช่างเย็บเสื้อผ้าจึงได้ไปสมัคร ทางร้านพิมพ์ได้สัมภาษณ์และลองให้เย็บเสื้อผ้าดู ต่อมาทางร้านได้รับนางเข้าทำงานเป็นช่างเย็บผ้าประจำร้าน เริ่มงานเวลา 8.00-17.00 น. ทุกวันมีวันหยุด 1 วัน นางเดินทางไป-กลับเพื่อทำงานที่ร้านโดยรถยนต์รับจ้างประจำทาง ทำงานที่ร้านพิมพ์อยู่นานประมาณ 8 เดือน เจ้าของร้านจึงได้อนุญาตให้นำผ้ากลับมาเย็บที่บ้านได้โดยไม่ต้องมาวางมัดจำค่าผ้าที่นำมาเย็บที่บ้านแต่อย่างใด เหตุที่ร้านไว้ใจให้นำผ้ากลับมาเย็บที่บ้านได้นั้นก็เพราะว่าขณะที่นางทดลองปฏิบัติงานอยู่ที่ร้านได้ทำงานด้วยความขยันขันแข็ง อดทน ทำงานด้วยความอดสาเห ทำงานด้วยความประณีต สวยงามและรวดเร็วมีความรับผิดชอบงานของตนเองสูงไม่เคยขาดงานจนเป็นที่ไว้วางใจของเจ้าของร้าน

นางนกได้เริ่มรับผ้ามาเย็บที่บ้านโดยนำมาเย็บเป็นการส่วนตัวก่อน ต่อมาเมื่อมีงานมากขึ้น จึงได้มีการแบ่งผ้าให้ผู้หญิงในหมู่บ้านนำกลับไปเย็บด้วย ซึ่งการที่จะให้ใครรับผ้าไปเย็บได้นั้นนางจะต้องคัดเลือกคนที่มินิสัยดีไว้วางใจได้มีความรับผิดชอบ มีความประพฤติดีขยันขันแข็ง และตรงต่อเวลาด้วย นางทำงานนี้มาได้ประมาณ 2 ปี ก็เลิกการเย็บผ้าจากร้านพิมพ์เพราะได้รับค่าจ้างแรงงานน้อยมากและคนงานที่รับช่วงผ้าไปเย็บมักจะหยุดงานบ่อยๆ ทำให้ส่งงานแก่ร้านไม่ทันและนางกลัวจะเสียชื่อเสียงที่ไม่สามารถทำงานให้เสร็จทันกำหนดเวลาได้ หลังจากเลิกทำงานกับทาง

ร้านแล้ว นางนก็ได้มาเย็บเสื้อผ้าสักรมหา ผ้าหม้อฮ่อม สำหรับใส่ทำงานในสวน ในไร่และเทศกาล สงกรานต์ ได้ส่งไปขายในตลาดหางดงเป็นครั้งแรกที่เย็บเสื้อนางจะนำออกไปขายด้วยตนเองต่อมา เมื่อขายดีขึ้นจึงได้ส่งไปให้ร้านในตลาดอำเภอหางดงและแม่ค้าที่ขายตามตลาดนัดต่าง ๆ และส่ง เสื้อผ้าที่เย็บส่งให้ร้านค้าในตลาดหางดงเป็นเวลาประมาณ 1 ปี ก็ต้องเลิกทำอีกเนื่องจากในการส่ง เสื้อไปขายนางต้องให้เครดิตแก่ร้านค้าเพื่อไว้ขาย ปรากฏว่าทางร้านค้าได้ขายผ้าแล้วเก็บเงินคืนได้ บ้างไม่ได้บ้างต้องตามทวงถามบ่อยๆ เงินที่ลงทุนก็ลดน้อยลงไปมาก จนเกิดความเบื่อหน่าย และคิด ว่าถ้าทำต่อไปก็คงจะขาดทุนเรื่อยไป ทำให้ต้องแบกรับภาระหนี้สินมากยิ่งขึ้นจึงได้เลิก จำไปในที่สุด

ต่อมาร้านพิมพ์ได้ขาดช่วงเย็บผ้าจึงได้ติดต่อมายังนางนอีก นางนจึงกลับมารับผ้าจากร้านพิมพ์มาเย็บใหม่อีกครั้ง ปัจจุบันนางนยังคงรับผ้าจากร้านพิมพ์มาเย็บ โดยส่วนใหญ่เป็นชุดนักเรียนทั้งของผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งทางร้านเป็นผู้ตัดมาเสร็จเรียบร้อย นางนจะแบ่งผ้าให้ผู้หญิงในหมู่บ้านรับช่วงไปเย็บเป็นส่วนตัว ไป เช่น เย็บด้านข้างตัว เบาะรถ เบาะหน้า เย็บเข้าตัว เย็บซิกแซกกรม ผ้าย ฯลฯ มีคนมารับช่วงประมาณ 20 คน ซึ่งแต่ละคนจะมีรายได้จากการเย็บผ้าไม่เท่ากันสุดแล้วแต่ความสามารถและความรวดเร็วในการทำงานอย่างนี้และกัน สำหรับคนที่ไม่ค่อยตั้งใจเอาจริงเอาจัง นักก็จะมีรายได้ประมาณ เดือนละ 2,000-3,000 บาท คนที่ตั้งใจจริงขยันทำงานก็จะมีรายได้ประมาณ เดือนละ 4,000-6,000 บาท นางเล่าว่าการทำงานเย็บผ้าอยู่กับบ้านเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานในเมืองไม่เสียเวลาไป การเดินทาง สามารถทำงานได้ตลอดเวลาหลังจากเสร็จภารกิจภายในครัวเรือนและยังทำงานได้ตั้งแต่เช้าจนถึงค่ำ ขณะที่ทำงานก็สามารถดูทีวี ฟังวิทยุไปด้วยได้ ทำให้มีความสุขและสนุกกับการทำงานและยังสามารถดูแลทำความสะอาดบ้านได้ด้วย นอกจากนี้แล้วยังได้ช่วยเหลือผู้หญิงอื่นๆ ในหมู่บ้านได้งานทำรายได้เพิ่มนอกเหนือจากงานเกษตรกรรมของตนเองด้วย

สำหรับสามี นางเล่าว่า สามีมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นคนไม่ค่อยชอบทำงานมากนักชอบดื่มเหล้า ถ้าวันไหนทำงานมีเงินกลับเข้าบ้านก็จะมีอาการมึนเมามาเหลือเงินเพียงเล็กน้อยแต่ก็ที่ไม่เป็นคนเจ้าชู้แต่เป็นธรรมดาของชีวิตคู่ไม่มีอะไรดีหมดทุกอย่าง นางเล่าด้วยความลำบากใจแต่ก็ต้องมีความอดทนเพราะมีลูกด้วยกัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางสาวรัชนิ

นางสาวรัชนิ เป็นหญิงสาวรูปร่างสูง ผิวขาวผอมยาวตามแฟชั่นสมัยใหม่ อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับ ปวช. อาศัยอยู่ในบ้านไม้ยกพื้นสูง มีได้ทุนบ้านลาดพื้นด้วยซีเมนต์พร้อมแคร่ นั่งเล่นลักษณะของตัวบ้านเป็นบ้านไม้ทรงไทยแบบโบราณ นางสาวรัชนิเล่าว่าเดิมมีอาชีพทำนา โดยทำนาในที่ดินของพ่อแม่ ได้ข้าวจากการทำนาก็แค่พอกินพออยู่และยังขาดทุนจากการทำนาด้วย บางปีก็ได้ข้าวน้อยไม่เพียงพอในการที่จะต้องนำไปจ่ายคืนค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลงและค่าเมล็ดพันธุ์ไปหาจากร้านมาล่วงหน้า จึงคิดจะเปลี่ยนงานพอดีได้ทราบข่าวจากเพื่อนในหมู่บ้านที่ทำงานขายสินค้าให้ห้างสรรพสินค้าในตัวเมืองเชียงใหม่ จึงไปยื่นใบสมัครเป็นพนักงานขายเสื้อผ้า โดยเริ่มทำงานตั้งแต่วันที่ 9 เช้าเลิก 4 ทุ่ม โดยเริ่มทำงานก็พักกับเพื่อนในเมืองเพราะเลิกงานเวลา 4 ทุ่ม วันหยุดจึงกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านรายได้เริ่มแรก 4,500 บาทต่อเดือนเมื่อผ่านก ะทดลองงานก็จะพิจารณาขึ้นตามความเห็นของเจ้าของร้าน หน้าที่ที่ต้องทำคือ ทุกๆ วันทำงานจะวิ่งมาเปิดร้านกวาดและทำความสะอาดร้านเสร็จต้อนรับลูกค้าและขายเสื้อผ้าจะร้องเพลงขายให้ได้วันละไม่ต่ำกว่า 3 ตัวต่อ 1 คน ร้านจึงจะมีกำไรซึ่งทางเจ้าของร้านก็จะแนะนำบอกจ่ายเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายของร้านเพื่อให้พนักงานช่วยกันขายเสื้อผ้าให้ได้มากที่สุดในวัน

นางสาวรัชนิมีความคิดว่าทำงานขายเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้าดีกว่าทำนาเพราะไม่ต้องตากแดดตากลมและไม่ต้องลงทุนแบ้ว่าต้องจ่ายค่าเช่าที่พักก็ตามหากทำงานนี้ต่อไปเรื่อยๆ โดยพยายามเก็บหอมรอมริบเงินก็ทำงานได้ ไว้สำหรับใช้ในยามแก่ แม้ว่างานที่ทำจะเหนื่อยต้องยืนและเดินไปเดินมาตลอดเวลาทำงานก็ตาม เพราะตนเองมีความรู้น้อยจะเป็นระดับหัวหน้าหรือไปทำงานประเภทอื่นก็คงลำบากเหมือนกันอีกประการหนึ่งมีเพื่อนคนบ้านเดียวกันทำงานและพักด้วยกันสามารถกลับพร้อมกันได้

จะเห็นได้ว่าสตรีบ้านแม่จกได้เปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมเนื่องจากการลงทุนสูงรายได้ที่ได้รับน้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบันเพราะเครื่องใช้บริโภคและอุปโภคมีราคาแพงสูงมากขึ้นทุกวัน จึงทำให้สตรีหลายครัวเรือนในบ้านแม่จกได้มีแนวคิดเปลี่ยนอาชีพใหม่ตามข้อมูลที่ได้เสนอมาแล้วข้างต้น

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรมของสตรีบ้านแม่ซึก ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทางด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์นางพิมพา หญิงรูปร่างผอมบางผิวขาวหน้าตาอวบอ้วนมีบุคลิกท่าทางเป็นคนใจดีจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อายุ 47 ปี มีลูก 2 คน คนโตเป็นผู้ชายกำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และคนเล็กเป็นผู้หญิงกำลังศึกษาที่โรงเรียนยุพราชวิทย. จัฯ ในมัธยมศึกษาปีที่ 4 นางเล่าว่า มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพที่เหนื่อยยากหลังจากที่นาแห้งแล้งปลูกข้าวเหลือง มีเงินทองไม่พอใช้จ่าย ลูกอีก 2 คน เป็นวัยที่ต้องใช้เงินจำนวนมากในการเลี้ยงดู นางพิมพาจึงมีความคิดส่งลูกเรียนหนังสือในระดับสูงเพราะไม่ต้องการให้มาทำนา เหมือน พ่อและแม่ ซึ่งได้ข้าวพอกิน ขายข้าวได้เงินจำนวนน้อยไม่มีเงินเก็บเพราะขาดทุนต่อม. นางจึงคิดเปลี่ยนอาชีพมาเป็นอาชีพค้าขายและมีเงินเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย

ผลกระทบจากที่นางพิมพาได้ส่งลูกไปเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่ทำให้ลูกของนางพิมพาไม่ได้สืบทอดและเรียนรู้อาชีพดั้งเดิมตั้งแต่สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และไม่สามารถทำนาและงานอื่นๆ ลูกของนางพิมพาได้รับการปลูกฝังด้านค่าง. ข. วัฒนธรรมแบบสมัยใหม่ นิยมเทคโนโลยีตามโลกตะวันตก ไม่เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในหมู่บ้านและการพัฒนาหมู่บ้าน ตนเองไม่มีโอกาสได้ร่วมมือกับชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาในหมู่บ้าน และเมื่อจบการศึกษาก็จะทำงานนอกบ้านไม่สามารถกลับมาอยู่บ้านได้ น. จากกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ในวันหยุดส่งผลให้ในหมู่บ้านแม่ซึกมีแต่คนชราเฝ้าบ้าน

จากการสัมภาษณ์ แม่ฮ้อยทา อายุ 65 ปี สามีมของแม่ฮ้อยทา อายุ 66 ปี มีลูกทั้งหมด 5 คนเป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน อาศัยอยู่กับหลานสาวอายุ 21 ปี ทำงานที่บริษัทขายรถยนต์แห่งหนึ่งในตัวเมืองเชียงใหม่ได้เงินเดือนๆ ละประมาณ 8,000 บาท การที่หลานได้ไปทำงานนอกหมู่บ้านเพราะได้ทราบจากประกาศทางหนังสือพิมพ์ว่ามีการรับสมัครงานและมีคนในหมู่บ้านที่รู้จักกันมาทำงานที่บริษัทดังกล่าว เขาจึงช่วยแนะนำให้ ลูกของแม่ฮ้อยทาได้แต่งงานกันหมดแล้ว ลูกชายคนโตแต่งงานแล้วมีลูกผู้หญิง 1 คน ปัจจุบันอยู่กับแม่ฮ้อยทา หลังจากนั้นได้เลิกกับภรรยา และลูกทุกคนมีอาชีพทำนาได้ปลูกบ้านใกล้กับบ้านแม่ฮ้อยทาทุกคน ลักษณะบ้านแม่ฮ้อยทาเป็นบ้านไม้ยกพื้นมีบันไดขึ้น-ลงทางหน้าบ้านใต้ถุนโล่งด้านหน้าทำแคร่สำหรับที่นั่งเล่นด้านหลังบ้านมีบันไดลงมาอีกทางหนึ่งและกันเป็นห้องครัว ส่วนชั้นบนมี 2 ห้องนอนและห้องโถงไว้รับแขกมีโทรทัศน์ เครื่องเสียง และเครื่องเล่น ดีวีดี ตู้โชว์สิ่งของและพัดลมตั้งโต๊ะ บริเวณหน้าบ้านเป็นลานกว้างเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ มีรั้วกันด้วยลวดหนามมีผักดำถึงขั้นเต็มรั้วแทบทุกด้าน นอกจากนี้ยังมีต้นไม้ใหญ่ปลูกรอบๆ บริเวณบ้านจำนวนมาก เช่น ลำไย มะม่วง ขนุน มะยม ชมพู

แม่อุทัยได้เล่าว่า เดิมตนเองมีอาชีพทำนาในที่ดิน 10 ไร่ ให้ลูกๆ ช่วยกันทำตอนนี้เหลือที่ดินแค่ 2 ไร่ และต้องทำนาแบ่งครึ่งกับเจ้าของที่นาเนื่องจากได้แบ่งที่นาให้กับลูกๆ หมดเหลือเฉพาะที่บ้านพักอาศัยและทุกๆ ปี ลูกๆ จะแบ่งข้าวให้คนละ 10 ถึง 15 กิโลกรัม 3 คน สามีและหลาน ตอนนี้แม่อุทัยไม่ได้ไปทำนาเพราะแก่มาก อยู่บ้านส่วนสามีของแม่อุทัยไปช่วยทำนากับลูกชายแต่ก็ทำได้ไม่เต็มที่เพราะชราทำให้กำลังที่มีอยู่ก็ลดน้อยลงส่วนแม่อุทัยก็ปลูกผักกางต้งมะเขือพวง พริกหนุ่ม ตำลึง ชะอม และเก็บไปขายโดยนำมามัดเป็นกำๆ จะมีคนมารับซื้อถึงบ้าน โดยวางขายบนโต๊ะหน้าบ้านเหลือจากนั้นก็จะหาไปขายภายในหมู่บ้านได้เงินครั้งละ 50-60 บาท ซึ่งรายได้ก็จะเพียงพอในการใช้จ่ายกับสามีส่วนหลานก็จะมีรายได้ส่วนตัวเองที่หาเงินเก็บให้เงินเดือนบ้างครั้ง ละ 200-300 บาท สำหรับอาหารแม่อุทัยไม่ต้องรับผิดชอบ เนื่องจากลูกๆ และหลานสาวได้จัดทำอาหารไว้ให้ก่อนออกไปทำงาน

ในการเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน พวกลูกหลาน ไปเมื่อไร จะเข้าร่วมด้วยกับครอบครัวอื่นเพราะต้องไปทำงานนอกหมู่บ้าน แม่อุทัยต้องเป็นตัวแทนในการไปร่วมกิจกรรมต่างๆ แทนครอบครัว การที่หลานออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเพราะที่เงินมีน้อยและไม่พอทำกินขายข้าวไม่ได้ราคา ต้องหักค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม่ได้กำไร การเจ็บระดับอนุปริญญาและไม่คิดจะทำนาต่อ ประกอบกับการได้เห็นตัวอย่างที่คนในหมู่บ้านไปทำงานภายนอกหมู่บ้านช่วยแนะนำ จึงออกไปสมัครงานทำดีกว่าทำนาตามแบบอย่างของครอบครัว

ความคิดเห็นของแม่อุทัย เกี่ยวกับหลานออกไปทำงานนอกหมู่บ้านรู้สึกเป็นห่วงมาก เพราะกลับบ้านบางครั้งมีค่าจ้าง แล้วอันตรายโดยเฉพาะเกี่ยวกับรถเนื่องจากมีข่าวรถชนกันบ่อยมาก ไม่อยากให้หลานออกไปทำงานนอกหมู่บ้านแต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะที่ดินมีน้อยไม่พอทำกินกันผลผลิตที่ได้ก็น้อย ต้องจ่าย ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าเมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ทำให้เพิ่มหนี้สินมากขึ้น แต่สำหรับตนเองไม่มีหนี้สินไม่กล้ายืมเงินใครเพราะกลัวว่าจะไม่มีหนทางหาเงินเขาได้ แม่อุทัยได้มีคติประจำใจว่า “มีหนี้สินน้อยกินน้อย กินน้อยจะเป็นหนี้เป็นสิน แต่พอกินพอจ่าย” (มีเงินน้อยก็ใช้จ่ายพอแก่ที่ตนเองหามาได้ ถ้าจ่ายมากเกินไปตัวก็จะเป็หนี้สินคนอื่น)

ความเจริญที่พัฒนาเข้าไปสู่หมู่บ้าน แม่อุทัยมีความเห็นว่า ไฟฟ้าก็ดี ถนนก็ดี มีถนนและมีโทษทั้งสองด้าน ในด้านดี ไฟฟ้าช่วยให้ความสะดวกสบายมีน้ำใช้ไม่ต้องตักน้ำและโยกน้ำเปิดน้ำก็ออกก็ใช้ไฟฟ้า ดูโทรทัศน์ก็ต้องใช้ไฟฟ้า ได้ดูข่าวต่างๆ ทางโทรทัศน์ซึ่งชอบมากได้ประโยชน์ดีแต่ไม่ชอบดูละครเมื่อจบข่าวแล้วก็ปิดโทรทัศน์แล้วเข้านอน สำหรับถนนหนทางที่เข้ามาสู่หมู่บ้านทำให้สะดวกและรวดเร็วจะต่างกับสมัยอดีตต้องหาบของเดินตามคันนามาขายที่ตลาดหางดง ในด้านลบ การอบรมสั่งสอนลูกหลาน ปัจจุบันเขามักไม่เชื่อฟังคนเฒ่าคนแก่คิดว่าไม่

ทันสมัย มักจะเกิดอุบัติเหตุรถชนกันเพราะความประมาท รถชนเสาไฟฟ้าเพราะความมีนเมาทั้งนี้ เพราะถนนดีเกินไป สะดวกมากเกินไป คนจึงไม่ระมัดระวังเพราะไม่เชื่อฟังคนเฒ่าคนแก่

ในเรื่องของการจ่ายเงินซื้อของเดี๋ยวนี้แพงมาก ต้องการให้เป็นเหมือนสมัยอดีตใช้ สตางค์แดงซื้อของต่างๆ ได้ถูกกว่าสมัยนี้มาก สมัยนี้อะไรๆ ก็ต้องจ่ายเงินทั้งหมด ค่ารถก็แพง การ มีโทรศัพท์พวกเด็กๆ ดูตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้เอาแบบอย่างมาประพฤติ เช่น การเล่นเกมออนไลน์ เน้น ถ่ายรูปเปลี่ยนต่างๆ ตลอดถึงการแต่งกาย เดินร่า การมีอาชีพบริการ ฯลฯ อันเป็นการทำให้จิตใจของ เด็กเปลี่ยนแปลงไป สมัยนี้เลี้ยงเด็กให้ดีได้ยาก “สมัยบะเดี๋ยวลี้ยงเขาได้กะตั้ว ใจเลี้ยวไปได้” (สมัยนี้ เลี้ยงเด็กได้แต่ร่างกาย แต่จิตใจอบรมเลี้ยงดูเขาได้ยาก) แม่อยู่ทากล่าวว่าไม่ต้องการให้หลานเดินทาง ไปทำงานนอกหมู่บ้านเพราะกลัวอันตรายเสียค่าใช้จ่ายมากและอยากให้ลูกๆ คนเป็นมิตรกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเหมือนสมัยอดีต

ตอนที่ 5 เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาโดยผู้วิจัยและชาวบ้านมีส่วนร่วม

แนวทางการแก้ปัญหาโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากที่ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านตลอดจน ผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ได้มีส่วนร่วมโดยการพูดคุยแบบไม่ เป็นทางการได้ทราบว่า หมู่บ้านแม่จันทองตั้งขึ้นนานประมาณ 150 ปี ในสมัยอดีตภายในหมู่บ้านคน อาศัยน้อยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ผู้คนในหมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่มี ความสุขโดยอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติทำมาหากินมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในอดีตภายใน หมู่บ้านจะไม่มีถนนใหญ่ตัดผ่านมีแต่ทางเดินเล็กๆ การคมนาคมส่วนใหญ่จะใช้ทางลำนน้ำแม่จันทองและ เดินตามคันนา ต่อมาในปี พ.ศ.2487 มีถนนเข้ามาในหมู่บ้าน ความเจริญทางด้านวัตถุตลอดจนโครงการ พัฒนาจากภายนอก หมู่บ้านก็เริ่มเข้าสู่หมู่บ้านมากยิ่งขึ้นและเริ่มมีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเพิ่ม มากขึ้นจำนวนมาก

อาชีพหลักของชาวบ้านในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 มีการทำนาโดยใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง เป็นหลักและมีการปลูกถั่วเหลือง ปลูกหอม กระเทียม ขาสูบ แต่เป็นการเพาะปลูกเพื่อการยังชีพเป็น หลัก ในช่วงปี พ.ศ.2500 มีการนำพันธุ์ถั่วเหลืองเข้ามาปลูก คือ พันธุ์ฝนทอง พันธุ์ดำดำ พันธุ์ดำขาว โดยซื้อจากบ้านทุ่งค่อม อำเภอแม่ริม และได้เริ่มมีการปลูกพืชเพื่อการค้าขายมากขึ้นแต่ยังคงมีเมล็ด พันธุ์พื้นเมืองและยังไม่ได้ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยใช้แรงงานจากคนแบบเอามือเอารำมา ต่อมา ราวปี พ.ศ.2521 เป็นต้นมา ได้มีเกษตรกรตำบลเข้ามาแนะนำพันธุ์ข้าวใหม่ให้ชาวบ้านปลูกซึ่งจะมี ผลผลิตค่อนข้างสูงโดยเฉพาะข้าวเหลืองสันป่าตอง และพันธุ์ถั่วเหลืองส.จ.1-ส.จ.9 และเชียงใหม่ 60 แต่เมล็ดพันธุ์เหล่านี้ไม่สามารถเก็บไว้ได้นานหลายปี 2-3 ปี ก็ต้องเปลี่ยนใหม่

จากปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา คนในหมู่บ้านแม่จักษ์เริ่มออกไปทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านมากขึ้นเนื่องจากที่ดินทำกินลดลงและทำไปแล้วขาดทุนรายได้ต่ำจึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เปลี่ยนอาชีพใหม่นอกภาคเกษตรกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการปรับปรุงและพัฒนาโดยใช้เทคนิค SWOT เข้ามาเพื่อหาจุดแข็งหรือจุดเด่นในหมู่บ้านมีอะไรบ้างที่เสริมสร้างให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งพบว่าปัจจุบันชาวบ้านยังมีการรวมกลุ่มแม่บ้านและการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ได้รับการส่งเสริมจากทางรัฐบาล ในส่วนของจุดอ่อนของหมู่บ้านคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกของคนในหมู่บ้านยึดติดกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มากเกินไปและชอบสภาพแวดล้อมภายนอกเข้าสู่หมู่บ้าน ชาวบ้านมีนิสัยที่เห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือผู้อื่นและมีชาวบ้านวัยชราเท่าๆกับที่เข้าร่วมเวทีชาวบ้านครั้งนี้มีคนหนุ่มจำนวนน้อยที่เข้าร่วมในครั้งนี้เนื่องจากระยะไกลออกไปทำงานนอกหมู่บ้านทั้งหมด ผู้วิจัยจึงหาแนวทางปรึกษาผู้ที่เข้าร่วมจัดทำเวทีชาวบ้านในครั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านแม่จักษ์ให้ดำรงอยู่ตลอดไปโดยให้ทุกคนช่วยคิดว่าตนเองถนัดในด้านใดบ้างที่จะร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมื่อได้ครบแล้วก็จะจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัดแบ่งออกเป็นฝ่ายแต่ละฝ่ายหาผู้ช่วยในหมู่บ้าน เช่น ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายบริการ ฝ่ายก่อสร้าง ฝ่ายอาหาร

หลังจากนั้นทุกฝ่ายมาประชุมร่วมกันวางแผนการทำงาน ได้ผลสรุปในที่ประชุมตกลงเริ่มขั้นตอนในการทำงานจากภารกิจจากแหล่งต่างๆ เช่น งบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมาเป็นวิทยากร รับผิดชอบโดยฝ่ายบริหารจัดการเป็นหลักและฝ่ายอื่นๆ หลังจากนั้นเชิญวิทยากรมาแนะนำให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะเกี่ยวกับความสำคัญ ประโยชน์และโทษของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านแม่จักษ์ เมื่อประชาชนได้รับทราบรายละเอียดต่างๆ แล้วทางผู้วิจัยเข้าไปติดตามผลและปรึกษาหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ตลอดจนผู้นำหมู่บ้านเรียกประชาชนมาประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกๆ คนที่เข้าร่วมประชุมและเป็นที่น่าพอใจเมื่อผลการทำงานตรงกับความต้องการประชาชนในหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่ต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการอนุรักษ์ไว้เพราะอีกไม่นานทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะหมดไปโดยการกระทำของคนในหมู่บ้านเองและยังได้เสนอแนวทางด้านการจัดระเบียบหมู่บ้านและพัฒนาที่อยู่อาศัยให้สะอาดขึ้นและการปลูกผักผลไม้ที่ปลอดภัย

ในการประชุมครั้งนี้มีชาวบ้านที่ไม่แสดงความคิดเห็นซึ่งทางผู้วิจัยก็ไม่สามารถทราบ
ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการทำงานในครั้งนี้จะทราบผลก็ต่อเมื่อการทำงานในขั้นตอนต่อไป
คือ ในที่ประชุมตกลงกันให้ทุกครัวเรือนไปพัฒนาที่อยู่อาศัยและปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษและ
นัดวันเวลาไปช่วยกันตัดหญ้าริมลำน้ำแม่จันและสำรวจทรัพยากรธรรมชาติภายในหมู่บ้าน หลังจาก
นั้นประมาณ 1 เดือนภายในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเริ่มตั้งแต่บริเวณภายในหมู่บ้าน
บริเวณบ้าน ร้านค้าภายในหมู่บ้านผู้วิจัยได้ทราบข่าวว่าประชาชนที่มานั่งตามร้านค้าจับคู่พูดคุย
ถึงการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้นและมีทัศนคติที่ดีในการรวมตัวกันทำงานเพื่อหมู่บ้าน

ภาพที่ 4.5 แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน

ภาพที่ 4.6 แสดงถึงฝ่ายอาหารจัดนำอาหารมาบริการประชาชนที่ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน

ในการทำงานครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การสนับสนุนในการแก้ปัญหาที่ยังขาดความชัดเจนและจริงจังจากทุกฝ่าย ซึ่งจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันการสนับสนุนความคิดริเริ่มและแก้ไขปัญหาของประชาชนต้องมียุทธศาสตร์หรือกระแสรายงานอำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่น (อปต.) ที่มีผลกระทบในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จึงทำให้การแก้ปัญหามีความลำบากและต้องใช้เวลาเนิ่นนานจึงจะประสบผลสำเร็จ